

บทที่ 4

การกำเนิดของขบวนการคัดค้านและเหตุผลในการคัดค้าน

4.1. ความนำ

ในบทที่ 4 และบทที่ 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นภาพโดยรวมของขบวนการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด และบ่อนอก โดยพิจารณาความเป็นมา เหตุผลในการคัดค้าน รูปแบบกิจกรรม และข้อเรียกร้องของกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอก ส่วนการนำเสนอในบทนี้ มีประเด็นการพิจารณา ดังนี้ สภาพโดยทั่วไปของบ้านกรูดและบ่อนอก การกำหนดของขบวนการ และเหตุผลในการคัดค้าน

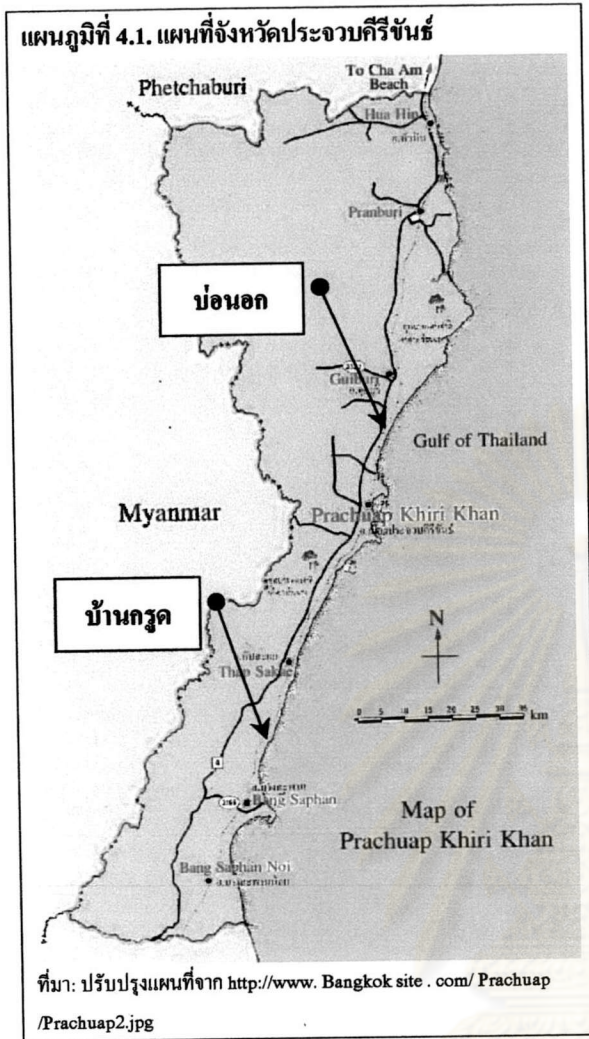
นักวิชาการรุ่นแรกๆ ในสำนักทฤษฎีว่าด้วยการระดมทรัพยากรปฏิสัทธิการมองขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมว่า ไม่ใช่เป็นปฏิกริยาของผู้คนในรูปแบบการกระทำร่วมมือซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นฐานความคับข้องใจ (grievances) หากแต่เป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองโดยปรกติที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานองค์กร กลุ่ม และเครือข่ายที่มีอยู่ (pre-existing organizations) ความคับข้องใจมีอยู่ในทุกสังคม อย่างเสมอจึงไม่ใช่สาเหตุสำคัญในการกำเนิดขบวนการ¹ แต่ในความจริงแล้ว องค์กร กลุ่ม และเครือข่ายที่มีอยู่นั้นไม่ได้รวมตัวกันก่อตั้งขบวนการทางสังคมโดยปริยาย จำเป็นต้องมีการเกิดขึ้นของ “วิกฤติ (crisis)” ทำให้องค์กร กลุ่ม และเครือข่ายนั้นตระหนักว่า ไม่มีหนทางอื่น นอกจากจะรวมตัวกันก่อตั้งขบวนการเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตินั้น ในกรณีขบวนการคัดค้านโครงการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก การสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินเป็น “วิกฤติ” ที่ทำให้ชาวบ้านรวมตัวกันก่อตั้งขบวนการ เนื่องจากการสร้างโรงไฟฟ้านั้น จะมีผลกระทบต่อสภาพการดำรงชีพ (livelihood) ของพวกเขาอย่างแน่นอน

ในส่วนถัดไป ผู้วิจัยจะพิจารณาว่า ชาวบ้านกรูดและบ่อนอกตระหนักถึง “วิกฤติ (crisis)” อย่างไร การเกิดขึ้นของ “วิกฤติ” นั้น นำไปสู่การกำเนิดของขบวนการคัดค้านโครงการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกอย่างไร และเหตุผลในการคัดค้านมีอะไรบ้าง ในการพิจารณาประเด็นนี้ จะเริ่มต้นจากการสรุปสภาพพื้นฐานของชุมชนในสองพื้นที่เสียก่อน

4.2. สภาพพื้นฐานของชุมชนบ้านกรูดและบ่อนอก

4.2.1. สภาพพื้นฐานของชุมชนบ้านกรูด²

ตำบลธงชัย อยู่ห่างจากตัวเมืองประจวบคีรีขันธ์ โดยการคมนาคมทางบกระยะทาง 60 กิโลเมตร (ดูแผนภูมิที่ 4.1.) แต่เดิมในสมัยพระเจ้าเอกาทศรถได้ยกพลเพื่อเดินทางไปปราบพระยาตะนาวศรี ผ่านมาและชุมชนพลที่ตำบลนี้ โดยมีทัพส่วนหน้าพักค้างพร้อมทั้งกระทำพิธีฉลองชัยเฉลิมพล ชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่า “บ้านธงชัย” ราว ร.ศ.113 สมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการยกฐานะอำเภอกำเนิดคนพลุดและได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอบางสะพาน ในปี พ.ศ.2460 บ้านธงชัยจึงเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอบางสะพานและมีฐานะเป็นตำบล ต่อมาเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2522 กรมการปกครองได้ประกาศตั้งตำบลชัยเกษม ได้แยกหมู่บ้านออกไปขึ้นกับตำบลชัยเกษม จำนวน 5 หมู่บ้าน ปัจจุบันตำบลธงชัยแบ่งเป็น 11 หมู่บ้านซึ่งแบ่งปกครองเป็นสองส่วน ส่วนแรกคือเขตพื้นที่ของอบต. ธงชัยประกอบด้วยหมู่ 1 หมู่ 7 หมู่ 8 หมู่ 9 หมู่ 10 หมู่ 11 และบางส่วนของหมู่ 4 หมู่ 5 หมู่ 6 ส่วนที่สองคือ เขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลบ้านกรูด ประกอบด้วยหมู่ 2 หมู่ 3 และบางส่วนของหมู่ 4 หมู่ 5 หมู่ 6 ซึ่งยกฐานะจากสุขาภิบาลบ้านกรูดสู่เทศบาลตำบลบ้านกรูด ตาม พรบ. เปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล พ.ศ. 2542 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ลาดชันขนาดปานกลาง พื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนตื้นกักเก็บน้ำได้น้อย มีเนื้อที่ประมาณ 58,750 ไร่ ส่วนพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกรูด มีเนื้อที่โดยประมาณ 7,888 ไร่

ตำบลธงชัย มีอาณาเขตดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลชัยเกษม อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลกำเนิดธงชัย อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ทะเลอ่าวไทย
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลชัยเกษม อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ส่วนเทศบาลบ้านกรูด มีอาณาเขตดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลองกรูด อบต.ธงชัย หมู่ 1
- ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านหนองมงคล อบต.ธงชัย หมู่ 7

- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ทะเลอ่าวไทย
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านคอนยาง อบต.ธงชัย หมู่ 6

สำหรับจำนวนประชากรในเขตพื้นที่รับผิดชอบของอบต.ธงชัย จำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,501 คน เป็นชาย 2,760 คน เป็นหญิง 2,741 คน 1,376 หลังคาเรือน เมื่อเดือนมีนาคม 2545 (<http://www.dola.go.th/>) ส่วนเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลบ้านกรูด จำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,312 คน เป็นชาย 2,162 คน เป็นหญิง 2,150 คน 1,332 หลังคาเรือน เมื่อเดือนเมษายน 2544 (เทศบาลตำบลบ้านกรูด 2544: 4)

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม³ พื้นที่ด้านการเกษตรส่วนใหญ่เป็นสวนมะพร้าว มีการปลูกพืชบางชนิดบ้างเล็กน้อย นอกจากอาชีพเกษตรกรรม อาชีพประมงยังเป็นอาชีพหลักของประชากร โดยเฉพาะประชากรในเขตเทศบาลตำบลบ้านกรูด มีประชากรส่วนใหญ่ทำอาชีพประมงหรืออาชีพต่อเนื่องจากการประมง⁴ ชาวประมงขนาดเล็กของบ้านกรูดสามารถจับสัตว์น้ำได้เกือบตลอดปี ซึ่งมีสัตว์น้ำหมุนเวียน ผลัดเปลี่ยนกันไปตามฤดูกาลช่วงที่จับสัตว์น้ำไม่ได้มีเฉพาะช่วงที่มีลมมรสุมประมาณ 2 เดือน ระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือน มกราคม ของทุก ๆ ปี นอกจากนี้ยังมีอาชีพค้าขาย รับจ้าง และประมาณ 10 ปีที่ผ่านมาได้เริ่มมีผู้ประกอบการธุรกิจบ้านพักตากอากาศขนาดเล็กจนในปัจจุบันมีบ้านพักตากอากาศขนาดเล็ก

ประมาณ 12- 15 แห่ง โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดติดต่อกันหลายวันจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเป็นจำนวนมากเนื่องจากมีแนวปะการัง เกาะรารา ชุมชนชาวประมง และชายหาดที่สวยงามซึ่งสามารถเล่นน้ำทะเลได้

ปัจจุบันนี้ บ้านกรูดถือว่าเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยวเนื่องจากมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจมากมาย ดังเช่น (กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด วันที่ 21 สิงหาคม 2542)

- พระตำหนักกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ตั้งอยู่บนเขาธงชัย เป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านกรูด ชาวประมง และชาวไทยทั่วไป
- พระพุทธกิติสิริชัย หรือพระใหญ่ ตั้งตระหง่านอยู่บนเขาธงชัย สร้างเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ ทรงเจริญพระชนมายุครบ 5 รอบ โดยสมเด็จพระเทพฯ ทรงประกอบพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
- พระมหาเจดีย์ภักดีประกาศ เป็นเจดีย์ 9 ยอด ตั้งอยู่บนยอดเขาธงชัย สร้างถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 โดยสมเด็จพระเทพฯ ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์
- วัดถ้ำศิ่ววงศ์ ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ มีงานประจำปีทุกปี เรียกว่า งานขึ้นถ้ำในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 5 ภายในถ้ำมีพระพุทธรูปปูนปั้นอายุหลายร้อยปีมากมาย และรูปปั้นหลวงปู่ม่วง อันเป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านกรูดและชาวประจวบฯ ภายในถ้ำยังมีพระปรมาภิไธยย่อ จ.ป.ร. ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 5 อยู่ที่เพดานถ้ำเหนือพระพุทธรูปปูนปั้นปางไสยาสนี ซึ่งได้รับการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่กรมศิลปากรแล้ว

4.2.2. สภาพพื้นฐานของชุมชนบ่อนอก⁵

ตำบลบ่อนอก อยู่ห่างจากตัวเมืองประจวบคีรีขันธ์ โดยการคมนาคมทางบกระยะทาง 24 กิโลเมตร (ดูแผนภูมิที่ 4.1.) มีพื้นที่รวมโดยประมาณ 141,980 ไร่ แต่เดิมพื้นที่ทางทิศตะวันตกของตำบลบ่อนอก เป็นพื้นที่ไม่ค่อยมีประชากร แต่เนื่องจากมีคุณภาพของดินดีเหมาะสมแก่การทำอาชีพการเกษตร ตั้งแต่ประมาณ 40 ปีก่อน มีผู้คนอพยพจากพื้นที่อื่น เช่น จังหวัดเพชรบุรี เข้ามาอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง สภาพพื้นที่โดยทั่วไปมีลักษณะลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปสู่ทะเลอ่าวไทยทางทิศตะวันออก มีถนนเพชรเกษมตัดผ่านคั่นระหว่างพื้นที่ทางทิศตะวันตกและทิศตะวันออกของตำบลบ่อนอก ตำบลบ่อนอกประกอบด้วย 14 หมู่บ้าน มีอาณาเขตดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลกุยเหนือ ตำบลกุยบุรี และตำบลหาดขาม อ.กุยบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลอ่าวน้อย อ.เมืองประจวบคีรีขันธ์ จ.ประจวบคีรีขันธ์
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ทะเลอ่าวไทย
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ประเทศพม่า (สหภาพเมียนมาร์)

สำหรับจำนวนประชากร ตำบลบ่อนอก จำนวนประชากรทั้งสิ้น 7,052 คน เป็นชาย 3,443 คน เป็นหญิง 3,609 คน 1,883 หลังคาเรือน เมื่อเดือนมกราคม 2544 (ฝ่ายทะเบียนราษฎร ที่ทำการปกครองอำเภอ

เมืองประจวบคีรีขันธ์ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2544) หมู่ 3 มีจำนวนประชากรน้อยที่สุด นั่นคือ 156 คน 38 หลังคาเรือน และหมู่ 10 มีจำนวนประชากรมากที่สุด นั่นคือ 1,145 คน 302 หลังคาเรือน

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การปลูกพืชไร่ เช่น สับปะรด ว่างหางจระเข้ การปลูกพืชสวน เช่น มะพร้าว มะม่วง ขนุน การประมง เช่น ประมงชายฝั่ง การปศุสัตว์ เช่น การเลี้ยง ไก่ นม โคเนื้อ เป็ด ไก่ ปลา กุ้งกุลาดำ เพาะเลี้ยงลูกกุ้ง สภาพเศรษฐกิจจึงขึ้นอยู่กับผลผลิตและราคาผลิตผลทางเกษตรกรรม

นอกจากนี้ ยังมีอาชีพค้าขาย รับจ้าง และจากการที่ปลาวาฬพันธุธัญญาซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ มาปรากฏที่ทะเลบ่อนอกมาเป็นเวลานานหลายปีแล้ว⁶ โดยเฉพาะในปี 2544 ชาวประมงบ่อนอก ยืนยันว่า พบปลาวาฬถึง 20 วัน ในเดือนกันยายน 2544 เดือนเดียว⁷ บริเวณทะเลหน้าโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก และทะเลด้านเหนือของโครงการ ทำให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยว คือ การพานักท่องเที่ยวไปดูปลาวาฬโดยเรือประมงซึ่งมีอยู่ประมาณ 16 ถึง 20 ลำ มีรายได้ครั้งละ 1,500 บาท (นายเจริญ วัคคัษร วันที่ 24 พฤศจิกายน 2544)

4.3. การก่อกำเนิดของขบวนการคัดค้านโครงการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก

ประมาณต้นปี 2538 ชาวบ้านบ่อนอกได้ทราบถึงการเข้ามาของโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่ของเขา โดยมีข่าวลือว่า จะมีการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินบ่อนอกหลังจากสภาตำบลบ่อนอก มีมติอนุญาตให้บริษัท กอล์ฟ อิเลคทริก จำกัด เช่าที่ดินสาธารณะประโยชน์ ในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2537 (นายอนันต์ พงษ์พัฒนสกุล วันที่ 23 ตุลาคม 2543)

ด้านบ้านกรูด ชาวบ้านทราบถึงโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดครั้งแรกเมื่อประมาณเดือนกันยายน 2540 และในวันที่ 30 กันยายน 2540 ชาวบ้านกลุ่มหนึ่งไปหา กำนันตำบลธงชัยขณะนั้น เพื่อสอบถามเรื่องเกี่ยวกับการสร้างโรงไฟฟ้าที่จะมาสร้างที่บ้าน โลกตาหอม หมู่ 9 ตำบลธงชัย เนื่องจากชาวบ้านได้ทราบข่าวว่า มีการซื้อที่ดินไปหมดแล้วเพื่อให้เป็นสถานที่สร้างโรงไฟฟ้า (นายจิวราวุฒิ แฉวงสกุล วันที่ 5 พฤษภาคม 2544)

ตั้งแต่ช่วงดังกล่าวจวบจนกระทั่งวันนี้ ชาวบ้านมีความหวุ่นเกรงในปัญหาอย่างไม่เปลี่ยนแปลง นั่นคือ เกรงว่า วิถีชีวิตของพวกเขาจะไม่ต่างอะไรจากชะตากรรมของชาวบ้านที่บ้านสบป่าด ตำบลสบป่าด และบ้านแม่จาง ตำบลนาสัก และหมู่บ้านใกล้เคียงในเขตพื้นที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปางซึ่งได้รับผลกระทบจากการใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงในโรงไฟฟ้าแม่เมาะซึ่งในขณะนี้ เนื่องจากถูกสารพิษสะสมในร่างกายเป็นเวลาดึกคอกันทำให้ป่วยเป็นโรคทางเดินหายใจกว่า 1 พันคน มีชาวบ้านจำนวนประมาณ 100 คนอยู่ในชั้นโคม่า นอกจากนี้ยังมีที่เสียชีวิตไปแล้ว 20 คน ชาวบ้านที่อาศัยบริเวณใกล้เคียงกับโรงไฟฟ้าจึงจำเป็นต้องอพยพออกไปเพื่อหลีกเลี่ยงจากมลพิษ⁸ ([http://www. Turn.to/pmn](http://www.Turn.to/pmn))

โดยทราบถึงสถานภาพของชาวบ้านแม่เมาะจากข่าวหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุ ฯลฯ⁹ ชาวบ้านกรูดและบ่อนอกจึงตระหนักถึงวิกฤติที่จะเกิดขึ้นมาต่อชุมชนตนเอง แกนนากลุ่มชาวบ้านกรูด(วันที่ 20 ตุลาคม 2543) กล่าวว่า "...ผลกระทบที่เกิดขึ้น ไม่มีคนในรัฐบาล หรือผู้เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาได้ ดังนั้นหากชาวบ้านด้านไม่อยู่ ให้เขามาสร้างโรงไฟฟ้าที่ประจวบฯ ก็จะต้องพบกับปัญหาและชะตากรรมเช่นเดียวกับชาวแม่เมาะ..." คำกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่า เหตุการณ์ที่แม่เมาะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านตระหนักถึงวิกฤติต่อชุมชนตนเอง

ชาวบ้านกรูดและบ่อนอกเป็นประชาชนผู้รักและหวงแหนท้องถิ่นจึงยอมรับไม่ได้ว่า มีการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินซึ่งจะส่งผลกระทบต่อชุมชนที่ยังคงมีความเป็นธรรมชาติ มีอากาศที่บริสุทธิ์ มีชายหาดขาวสะอาดที่ทอดยาว มีความปลอดภัยสูง มีความเป็นมิตร ความรัก และความเอื้ออาทรต่อกันของคนในชุมชน มีความงดงามใต้ท้องทะเล คือ ประการังน้ำตื้นที่อยู่ใกล้ชายฝั่งมากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย ปลายาพปลาโลมา และสัตว์น้ำที่ควรอนุรักษ์ไว้

การตระหนักถึงวิกฤติดังกล่าวนี้ นำไปสู่การก่อตัวของกลุ่มการริเริ่ม (initiative group) พื้นที่เพื่อรณรงค์คัดค้าน โรงไฟฟ้าที่จะมาทำลายสิ่งแวดล้อมและชุมชน กลุ่มการริเริ่ม (initiative group) หมายถึงกลุ่มคนแรกในชุมชนที่ค้นพบปัญหา และเผยแพร่ปัญหานั้นให้ชาวบ้าน ได้ทราบเพื่อเร่งรัดกระตุ้นการร่วมตัวของชาวบ้าน

ด้านบ่อนอก กลุ่มครูในตำบลบ่อนอก ได้มีบทบาทในฐานะเป็นกลุ่มการริเริ่ม ในเดือนกุมภาพันธ์ 2538 มีครูโรงเรียนวัดบ่อนอก ร่วมกับอาจารย์จากศูนย์วิทยาศาสตร์ห้วยกอ ได้จัดทำเอกสารเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรงไฟฟ้าถ่านหินแจกจ่ายประชาชนและนักประชาชนให้มาร่วมแสดงความคิดเห็นเรื่องโรงไฟฟ้าถ่านหินบ่อนอก ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2538 ณ วัดบ่อนอก ตำบลบ่อนอก ถือว่า เป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการคัดค้านการสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก (นายอนันต์ พงษ์พัฒนสกุล วันที่ 21 ธันวาคม 2544)

ในวันที่ 17-19 กุมภาพันธ์ 2538 บริษัท กัลป์ อิเลคทริก จำกัด ชี้แจงกรณีโรงไฟฟ้าถ่านหินต่อผู้นำหมู่บ้าน โดยให้ผู้ใหญ่บ้านนัดลูกบ้านมารับฟังเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยมีกำนันตำบลบ่อนอกในขณะนั้น เดินทางไปด้วยทุกหมู่บ้าน และต่อมา ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2538 บริษัทกัลป์ อิเลคทริก จำกัด¹⁰ ร่วมกับอำเภอเมืองฯ และกำนันตำบลบ่อนอกในขณะนั้น จัดประชุมชี้แจงโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินที่วัดบ่อนอก ในการประชุมชี้แจงนี้ ชาวบ้านประมาณ 2,000 คน เข้าร่วมรับฟังด้วย (นายอนันต์ พงษ์พัฒนสกุล วันที่ 21 ธันวาคม 2544)¹¹ ตอนท้ายในการประชุมชี้แจง ชาวบ้านที่เข้าร่วมมีมติเป็นเอกฉันท์ ไม่เห็นชอบให้ก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่ อย่างเด็ดขาด¹² และในวันรุ่งขึ้น ชาวบ้านร่วมกันลงชื่อคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าประมาณ 4,000 คน ขึ้นต่อนายอำเภอเมืองฯ เพื่อเสนอตามลำดับชั้น รวมทั้งส่งให้ กฟผ. อีก 1 ชุด เพื่อกดดันให้ยับยั้งโครงการ (นายอนันต์ พงษ์พัฒนสกุล วันที่ 21 ธันวาคม 2544)

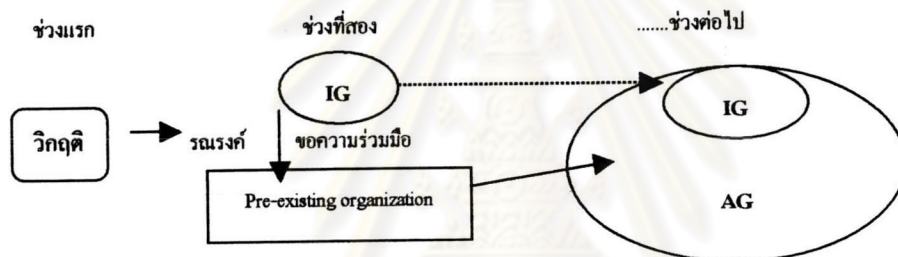
ด้านบ้านกรูด กลุ่มการริเริ่ม (initiative group) ตั้งขึ้นมาในนาม “กลุ่มผู้คัดค้าน”¹³ โดยกลุ่มคนรุ่นใหม่¹⁴ ของชุมชนบ้านกรูด (นายจิราวุฒิ แจ้วสกุล วันที่ 22 มกราคม 2545) เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2540 กลุ่มนี้ไปพบสมาชิกอบต.ธงชัย หมู่ 1 ซึ่งให้ความร่วมมือโดยมอบหนังสือสัมมนาของอบต.อ่างทองจัดทำขึ้น¹⁵ และรายงานประชุมอบต.ธงชัย สมัชชาสามัญ ครั้งที่ 7/2540 เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2540 จึงได้ทราบว่าอบต.ธงชัยมีมติเห็นชอบกับโครงการไปแล้ว ทำให้ความรู้สึกต่อวิกฤติจากการสร้างโรงไฟฟ้ามีมากยิ่งขึ้นในหมู่ชาวบ้าน

ในวันที่ 6 ตุลาคม 2540 ชาวบ้านกรูดไปชุมนุมยื่นหนังสือคัดค้านโรงไฟฟ้าหินกรูดต่ออบต.ธงชัย และปักป้ายจำนวน 4 ป้ายที่ตลาดบ้านกรูด คัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหิน ต่อมาในวันที่ 13 ตุลาคม 2540 ยื่นหนังสือคัดค้านมต.อบต.ธงชัย ต่อประธานสภาอบต.ธงชัย และเปิดปราศรัยเรียกร้องให้มีการจัดทำประชาพิจารณ์ ที่ตลาดบ้านกรูดซึ่งอยู่ตรงกลางของชุมชนบ้านกรูด และในวันที่ 15 ตุลาคม 2540 ชาวบ้านยื่นหนังสือคัดค้านโรงไฟฟ้าหินกรูดต่อ สผ. และเรียกร้องให้ทำประชาพิจารณ์ก่อนอนุญาตโครงการ ในวันที่ 22 ตุลาคม 2540 ชาวบ้านกรูดยื่นหนังสือต่อผวจ.จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ขณะนั้น¹⁶ ขอให้ยกเลิกโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด นอกจากการยื่นหนังสือต่างๆ ในวันที่ 17 ตุลาคม 2540 ชาวบ้านยังร้องเรียนรายงานสะกิดข่าวช่อง 7 สีเรื่องมติสภาอบต.ธงชัย เห็นชอบกับการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดไปโดยไม่ได้ชี้แจงให้ประชาชนใน

พื้นที่ที่ทราบก่อนและควรให้ประชาชนในพื้นที่ตัดสินใจ และในวันที่ 28 เดือนเดียวกัน ชาวประมงชายฝั่งบ้านกรูด ก็เริ่มเคลื่อนไหวโดยเข้าแจ้งความที่สภาตำบลธงชัย เรื่องความเสียหายที่เกิดจากทุ่นสำรวจของบริษัทสยามโทนิค ที่บริษัทยูนิย่นฯ จ้างมาสำรวจชั้นดิน ซึ่งกีดขวางการทำประมง ทำให้อวนของชาวบ้านเสียหาย

ดังได้กล่าวมาข้างต้น กลุ่มการริเริ่มในทั้งสองพื้นที่ ได้ประสบความสำเร็จในการกระตุ้นการรวมตัวของชาวบ้านในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ต่อจากนั้น ก่อนที่ขบวนการชาวบ้านจะเข้ารูปเข้ารอย ต้องประสบกับเหตุการณ์มากมาย โดยหลักการแล้ว กลุ่มการริเริ่มประกอบด้วยคนไม่กี่คน ไม่มีความสามารถในการระดมทรัพยากรเพียงพอที่จะเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องที่จะได้รับความร่วมมือจากองค์กร กลุ่มเครือข่ายที่มีอยู่ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะกลุ่มผู้นำท้องถิ่นถือว่าเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีศักยภาพสูงและโดยปรกติ ในช่วงการเริ่มต้นของขบวนการ กลุ่มการริเริ่มมักจะติดต่อกับผู้นำท้องถิ่นให้เข้ามาาร่วมกันก่อตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหว (active group) (Mastubara and Nitagai 1976: 214)

แผนภูมิที่ 4.2. แสดงให้เห็นถึงตัวแบบการก่อตัวของกลุ่มการเคลื่อนไหว

ที่มา: พัฒนามาจาก Matusbara Jiro and Nitagai Kamon. *Jyumin-Undo no Ronri(Theory of Residents' Movements)*, Tokyo : Gakuyo-syobo, 1976: 214

หมายเหตุ: IG หมายถึงกลุ่มการริเริ่ม(initiative group) ; AG หมายถึงกลุ่มการเคลื่อนไหว(active group)

แต่กระนั้นก็คือ การที่ก่อตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวที่มีความต่อเนื่องไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย เนื่องจากในบริบทสังคมไทย ผู้นำท้องถิ่นมักจะมีทัศนคติทางการเมืองที่มีลักษณะอำนาจนิยม ภายใต้ระบบโครงสร้างทางการเมืองแบบอำนาจรวมศูนย์ (สุชาย ศรีรัตน์ 2538 ; 2541) และในกรณีอย่างปัญหาโครงการโรงไฟฟ้า ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องผลประโยชน์ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ทำให้ความเป็นไปได้มีน้อยลงในการพึ่งพาแหล่งทรัพยากรของผู้นำท้องถิ่น ในกรณีของบ่อนอก กำนันตำบลบ่อนอกขณะนั้น และพวกนายหน้าขายที่ดินซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้นำท้องถิ่น เป็นอุปสรรคในการก่อตัวของกลุ่มการเคลื่อนไหว และในกรณีของบ้านกรูด กำนันตำบลธงชัยขณะนั้นและผู้ใหญ่บ้านเกือบทุกหมู่บ้านขัดขวางการก่อตัวของกลุ่มการเคลื่อนไหว

ในสถานการณ์เช่นว่านี้ กลุ่มริเริ่มยังไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์กับชาวบ้านได้อย่างต่อเนื่องและอย่างมั่นคง เมื่อมีการตอบโต้จากบริษัทเจ้าของโครงการ¹⁷ จึงไม่สามารถดำเนินการเคลื่อนไหวต่อไปได้ และถูกทำให้ล้มสลายไปโดยง่าย

ด้านบ่อนอก หลังจากชาวบ้านบ่อนอกมีมติเอกฉันท์ไม่ให้สร้างโรงไฟฟ้าในพื้นที่ ฝ่ายสนับสนุนโครงการเริ่มเคลื่อนไหวเพื่อลดกระแสการคัดค้าน โดยใช้อิทธิพลทางการเมืองเป็นเครื่องมือในการบีบแค้น

นำกลุ่มผู้คัดค้าน การตอบโต้ของฝ่ายสนับสนุนนี้ ทำให้การเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้คัดค้านเงียบหายไป ในระยะต่อมา 2 ปี และต้นปี 2540 กลุ่มการริเริ่มชุดดังกล่าวจึงก็ล่มสลายไปในที่สุด

ขบวนการคัดค้าน โรงไฟฟ้าบ่อนอกยังประสบภาวะที่สับสนมาก หลังจากกลุ่มการริเริ่มในช่วงแรกถูกบริษัทฯ สลายไปโดยใช้อิทธิพลทางการเมือง ขบวนการของชาวบ้านจึงตกอยู่ในภาวะที่ขาดแกนนำ ในสถานการณ์เช่นนี้ ขบวนการชาวบ้านถูกใช้เป็นเครื่องมือในการช่วงชิงผลประโยชน์ซึ่งเกิดขึ้นภายในกลุ่ม ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น กล่าวคือ ก่อนหน้านั้น กลุ่มกำนันตำบลบ่อนอกขณะนั้นเริ่มมีความขัดแย้งกับกลุ่มกำนัน ตำบลหาดขาม อ.อุบลูรี ในเรื่องคำที่ดินให้แก่บริษัทกอล์ฟ¹⁸ กลุ่มกำนันตำบลบ่อนอกขณะนั้นจึงหันมาคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก¹⁹ จึงนำขบวนการชาวบ้าน²⁰ (นายเจริญ วัคคัษร วันที่ 24 พฤศจิกายน 2544)

ด้านบ้านกรูด ในต้นเดือนพฤศจิกายน 2540 กลุ่มการริเริ่ม ล่มสลายไป เนื่องจากบริษัทฯ หนีเงินฯ เข้ามาแทรกแซงเพื่อก่อให้เกิดความแตกแยกของกลุ่มผู้คัดค้าน อย่างไรก็ตาม การล่มสลายของกลุ่มการริเริ่มในสองพื้นที่ดังกล่าวนี้ ไม่ได้นำไปสู่การยุติลงของขบวนการ ในทางตรงกันข้าม มีการเกิดขึ้นของแกนนำชุดใหม่ แทนกลุ่มการริเริ่มในช่วงแรก และได้ดำเนินการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง

ด้านบ่อนอก มีการเกิดขึ้นของแกนนำชุดใหม่ซึ่งทุกคนเป็นผู้นำธรรมชาติที่มีความสัมพันธ์กับชาวบ้านอย่างเหนียวแน่น จึงมีความสามารถในการก่อตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวที่มีความต่อเนื่อง

ในช่วงปลายเดือนมิถุนายนถึงต้นเดือนกรกฎาคม 2540 ในหมู่บ้านที่คัดค้าน เกิดความไม่เชื่อถือต่อแกนนำที่กำนันตำบลบ่อนอกจัดตั้งขึ้นอย่างมากขึ้น ในขณะที่เดียวกัน กลุ่มกำนันตำบลบ่อนอกขณะนั้นกับกลุ่มกำนันตำบลหาดขาม ได้ตกลงกันในการแบ่งปันผลประโยชน์ ความขัดแย้งภายในกลุ่มผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นยุติลงไป (นายเจริญ วัคคัษร วันที่ 2 มกราคม 2545) แกนนำที่กำนันตำบลบ่อนอกขณะนั้นจัดตั้งขึ้นจึงถอนตัวออกจากการคัดค้าน หลังจากนั้น ชาวบ้านเคลื่อนไหวคัดค้านโรงไฟฟ้าด้วยตัวเอง อาศัยผู้นำคนใหม่ แทนผู้นำท้องถิ่นที่มีอยู่ กิจกรรมการเคลื่อนไหวครั้งแรกนำโดยแกนนำชุดใหม่ คือการประท้วงในวันที่ 6 ตุลาคม 2540 หน้าที่ทำงานอบต.บ่อนอก เพื่อยื่นหนังสือคัดค้านมติอบต.บ่อนอกที่เห็นชอบการเช่าที่ดินสาธารณะของบริษัทกอล์ฟ²¹ (นายสุจิน ช่อระหงษ์ วันที่ 3 มีนาคม 2545)

ด้านบ้านกรูด ก็มีการเกิดขึ้นของแกนนำชุดใหม่โดยกลุ่มผู้นำคนใหม่²² และในช่วงต่อมา ชาวบ้านที่ ได้พัฒนาตัวเองขึ้นมาเป็นแกนนำสำคัญในปัจจุบัน²³ ก็เข้ามาเป็นแกนนำด้วยกัน โดยการนำของแกนนำชุดใหม่ การเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวบ้านซึ่งได้ตั้งชื่อเป็น “กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบ้านกรูด”²⁴ ยังดำเนินงานต่อเนื่อง ในวันที่ 3 พฤศจิกายน 2540 ตัวแทนชาวบ้านกรูดนำโดยนายจิราวุฒิ แจ้วสกุล ได้ยื่นหนังสือถึงอธิบดีกรมเจ้าท่าให้ยกเลิกใบอนุญาตการก่อสร้างท่าเทียบเรือของบริษัทฯ และในวันที่ 10 พฤศจิกายน 2540 ชาวบ้านประมาณ 500 คน พบกับผวจ.ประจวบคีรีขันธ์ ณ ที่ทำงานสุขาภิบาลบ้านกรูด และให้รับปากไม่ให้สร้างโรงไฟฟ้าท่าที่มีการคัดค้านของชาวบ้านในพื้นที่ (นายจิราวุฒิ แจ้วสกุล วันที่ 7 พฤศจิกายน 2544)

จากการสรุปเหตุการณ์ในช่วงเริ่มต้นดังกล่าวนี้ จะเห็นว่า กลุ่มชาวบ้านทั้งสองกลุ่ม เกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้าน โดยธรรมชาติของประชาชนผู้รักและห่วงหาอาทรท้องถิ่น โดยเป้าหมายเพื่อคัดค้าน โรงไฟฟ้าที่จะมาทำลายสิ่งแวดล้อมและชุมชน แต่เนื่องจากการคัดค้านนั้นขัดแย้งกับผลประโยชน์ของกลุ่มผู้นำท้องถิ่น จึงมีความยากลำบากในการก่อตัวขบวนการ คือ กลุ่มการริเริ่มไม่สามารถอาศัยแหล่งทรัพยากรที่ผู้นำท้องถิ่น คุมไว้อยู่ และมีการล่มสลายของกลุ่มการริเริ่มทั้งในสองพื้นที่

กล่าวโดยทั่วไป เมื่อไม่สามารถอาศัยแหล่งทรัพยากรที่ผู้นำท้องถิ่นคุมไว้ซึ่งมักจะนำไปสู่การยุติลงของขบวนการ หรือการลดระดับของการเรียกร้อง (decrease of demand level) เพื่อ ไม่ให้เกิดความขัดแย้งกับ

กลุ่มผู้นำท้องถิ่น เนื่องจากว่า การที่จะก่อตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวขึ้นมาใหม่โดยไม่อาศัยแหล่งทรัพยากรของผู้ นำท้องถิ่น ทำให้ต้นทุนในการเคลื่อนไหวสูงขึ้น คือ จำเป็นต้องหาแหล่งทรัพยากรอื่นๆ แต่โดยปรกติ แหล่ง ทรัพยากรส่วนใหญ่ที่อยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรด้านบุคลากร ทรัพยากรด้านการเงิน หรือทรัพยากร ด้านอำนาจการเมือง ล้วนแต่อยู่ใต้การควบคุมของกลุ่มผู้นำท้องถิ่น หากต้นทุนสูงเกินไป แรงจูงใจ (incentive) ในการเคลื่อนไหวก็จะลดน้อยลง เพราะการขาดทรัพยากรหมายถึงการล้มเหลวของขบวนการ อย่างไรก็ตาม ในกรณีของขบวนการคัดค้าน โครงการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก แม้จะมีต้นทุนที่สูง ขึ้นในการเคลื่อนไหวก็ตาม การเสียผลประโยชน์จากการปล่อยให้สร้างโรงไฟฟ้าจะมีมากกว่าที่ชาวบ้าน จะยอมรับได้ แรงจูงใจในการเคลื่อนไหวจึงไม่ลดน้อยลง

การเกิดขึ้นของกลุ่มการเคลื่อนไหวสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ

รูปแบบแรก คือ การเชื่อมต่อกันระหว่างกลุ่มการริเริ่มกับกลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่มีอยู่ การเกิดขึ้นของ กลุ่มการเคลื่อนไหวในรูปแบบนี้จะเห็นได้ในกรณีที่มีเงื่อนไขดังนี้ คือ 1) ผู้นำท้องถิ่นมีลักษณะเป็นตัวแทน ของชาวบ้านมากกว่า เป็นตัวแทนของระบบราชการ และ 2) ไม่มีช่องว่างในการทำความเข้าใจต่อวิกฤติ ระหว่างกลุ่มผู้นำท้องถิ่นกับชาวบ้านทั่วไป

รูปแบบที่สอง คือ การก่อตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวโดยมีความเป็นอิสระจากกลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่มีอยู่ รูปแบบนี้จะเห็นได้ในกรณีที่มีเงื่อนไขดังนี้ 1) กลุ่มผู้นำท้องถิ่นอยู่ฝ่ายตรงกันข้ามกับฝ่ายขบวนการ และ 2) นอกเหนือจากแหล่งที่ผู้นำท้องถิ่นคุมไว้ ยังมีแหล่งทรัพยากรอื่นๆ ที่เข้าถึงได้อย่างเช่น สมาคมสมัครใจ (voluntary associations)

จากการพิจารณาข้างต้น กรณีของบ่อนอกและบ้านกรูด ถือว่า มีลักษณะใกล้เคียงกับรูปแบบที่สอง

4.4. การรับรู้ปัญหาของโครงการโรงไฟฟ้า และเหตุผลในการคัดค้าน

ดังได้กล่าวมาแล้ว ขบวนการคัดค้าน โครงการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกเกิดขึ้นมาโดยการ รวมตัวกันของชาวบ้านที่ตระหนักถึง “วิกฤติ” เพื่อป้องกันรักษาสิ่งแวดล้อมและชุมชน ตั้งแต่การเกิดขึ้นของ ขบวนการ มาจนถึงปัจจุบัน สาเหตุที่ทำให้เกิดการคัดค้านก็คือ ความกังวลต่อผลกระทบของโรงไฟฟ้าถ่าน หิน แต่ในช่วงต่อมา นอกจากความกังวลนั้น ยังมีสาเหตุต่างๆ ที่ทำให้การคัดค้านของชาวบ้านแข็งแกร่งมาก ขึ้น นั่นก็คือ ความไม่เป็นธรรมในการดำเนินโครงการ กลุ่มชาวบ้านพยายามค้นหาความบกพร่องของหน่วย งานรัฐและบริษัทเจ้าของโครงการ และนำข้อมูลที่ได้อามาโดยกระบวนกรค้นหาข้อเท็จจริงของโครงการมา เป็นข้อมูลเพื่อประกอบเหตุผลในการคัดค้าน

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะสรุปเหตุผลในการคัดค้าน โครงการของกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอก เพื่อทำ ความเข้าใจว่า เหตุใดชาวบ้านจำเป็นต้องสู้อำนาจรัฐและนายทุนเพื่อให้ยกเลิก โครงการดังกล่าว เหตุผลใน การคัดค้านนั้นประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ที่หยิบยกขึ้นมาโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านดังนี้

- ความเป็นไปได้ที่มีผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากโรงไฟฟ้าถ่านหินที่ไม่ได้ถูกวิเคราะห์อย่างชัดเจน ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- ความมิชอบด้วยกฎหมายในการอนุญาตโครงการ โดยเฉพาะการอนุญาตการเช่าที่ดินสาธารณะไม่ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนด และมีการทุจริต

- ความเห็นต่อการดำเนิน โยบายด้านพลังงานไฟฟ้า และสัญญาซื้อขายไฟฟ้าที่ลงนามระหว่าง กฟผ.กับบริษัทเจ้าของโครงการ ทำให้รัฐและประชาชนเสียเปรียบ

เหตุผลในการคัดค้านเหล่านี้ มีน้ำหนักเท่าเทียมกันในแง่ของชาวบ้าน แต่อาจจะกล่าวได้ว่า ความ เป็นไปได้ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากโรงไฟฟ้าถ่านหินนั้น เป็นเหตุผลอันดับแรกของชาวบ้านอย่าง ที่ได้อธิบายแล้ว ความมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นเหตุผลในการคัดค้านที่ชาวบ้านได้สร้างขึ้นมารโดยรวบรวมและ วิเคราะห์ข้อมูลด้านกฎหมายในช่วงตั้งแต่ปี 2542 โดยขอความช่วยเหลือจากสหภาพความแห่งประเทศไทย และความคิดพลาดในการดำเนิน โยบายด้านพลังงานไฟฟ้า และสัญญาซื้อขายไฟฟ้า เป็นเหตุผลในการคัด ค้านที่กล่าวถึงมากที่สุดในช่วงปลายปี 2544 มาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้จะอธิบายในรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.4.1. การรับรู้เรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากโครงการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูด

รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดได้รับความเห็นชอบเมื่อ วันที่ 29 พฤษภาคม 2541 บริษัทยูนิย่นฯ ใช้รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนี้ เป็นเครื่องมือที่ สำคัญในการประชาสัมพันธ์โครงการ โดยระบุในเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ว่า “...โครงการนี้ได้ผ่าน ความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมจำนวน 5 คน บวกกับผู้เชี่ยวชาญจาก ภายนอกอีก 15 คน ซึ่งปกติจะใช้เวลาเพียง 7 เดือนแต่โครงการนี้ใช้เวลานานถึง 12 เดือนจึงผ่านความเห็น ชอบ...”

อย่างไรก็ตาม ในทางตรงข้ามกับการโฆษณาโครงการของบริษัทยูนิย่นฯ การศึกษาผลกระทบต่อสิ่ง แวดล้อมของโรงไฟฟ้าหินกรูดนั้น ไม่ได้เป็นรายงานที่สมบูรณ์เพื่อที่จะสามารถลดล้างความกังวลของชาว บ้านต่อผลกระทบจากโรงไฟฟ้าได้ หากแต่กลับทำให้ชาวบ้านหมดความเชื่อถือต่อบริษัทยูนิย่นฯ โดยสิ้นเชิง และก่อให้เกิดความรู้สึกถึง “วิกฤติ” ต่อความมั่นคงในชีวิตชุมชนมากขึ้น

เมื่อมีการร้องเรียนของกลุ่มผู้คัดค้านให้สำรวจปะการังขนาด 82 ไร่²⁵ ด้านหน้าโครงการซึ่งถือได้ว่า เป็นทั้งแหล่งหากินของทั้งคนและสัตว์ทะเล กระบวนการค้นหาความจริงจึงเกิดขึ้นและได้ข้อสรุปว่า รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดซึ่งจัดทำโดยบริษัทสร้างสรรค์ คอน ซัลแตนท์ จำกัด เป็นเท็จในกรณีปะการัง คือ ขาดการศึกษาในประเด็นสำคัญเรื่องพื้นที่ที่ทิ้งตะกอน โดยใน แผนก่อสร้างโครงการฉบับแรก พื้นที่ที่ทิ้งตะกอนของโรงไฟฟ้า คือ แนวปะการังที่มีความสำคัญของทะเลบ้าน กรูด แต่ทว่าในรายงานการสำรวจผลกระทบนิเวศวิทยาทางทะเล กลับสำรวจไม่พบปะการังทั้งที่มีอยู่อย่าง สมบูรณ์ และระบุว่า เป็นเพียงแค่ “กองหินโสโครก”

สำนักงานโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (สผ.) จึงถอนใบอนุญาตของบริษัทสร้างสรรค์ คอนซัลแตนท์ จำกัด²⁶ และให้มีการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม บริษัทยูนิย่นฯ ก็ได้เปลี่ยนบริษัทที่ ปรีกษาด้านสิ่งแวดล้อมใหม่ คือเปลี่ยนจากบริษัทสร้างสรรค์ เป็นบริษัทเทสโก้ ให้ศึกษาผลกระทบต่อสิ่ง แวดล้อมเพิ่มเติมโดยเฉพาะในประเด็นปะการังตามคำสั่งของสผ. ในที่สุดรายงานฉบับเพิ่มเติมนั้นก็ได้รับการ อนุมัติผ่านจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการของ สผ.เรียบร้อยแล้วในวันที่ 10 ตุลาคม 2543

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า รายงานฉบับเพิ่มเติมนั้นใช้เวลาในการดำเนินการเพียงแค่ 2 เดือนเท่านั้น บริษัทยูนิย่นฯ ลงนามในสัญญาว่าจ้างบริษัทเทสโก้ จำกัด ให้ทำรายงานใหม่ในวันที่ 18 มิถุนายน 2542 และ บริษัทเทสโก้ ก็จัดทำรายงานฉบับร่างสมบูรณ์การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเสร็จเรียบร้อยแล้วในเดือน

สิงหาคม 2542 ซึ่งหมายถึงว่า ไม่มีการเก็บข้อมูลใหม่ แต่อาศัยข้อมูลเก่าจากรายงานเดิม เมื่ออ่านเนื้อหาของฉบับเพิ่มเติม ก็จะพบว่า รายงานฉบับเพิ่มเติมนั้นยังคงอ้างอิงข้อมูลพื้นฐานจาก “รายงานปลอม” คือ รายงานฉบับเดิมโดยบริษัทสร้างสรรค์คอนกรีตแค้นท์ จำกัด อย่างชัดเจน

เมื่อเป็นเช่นนี้ การศึกษาเพิ่มเติมซึ่งพยายามตีความผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยสรุปว่า มีผลกระทบเกิดขึ้นแต่น้อยอย่างไม่มียังสำคัญต่อทรัพยากรทะเลบ้านกรูดที่มีความสมบูรณ์สูง ไม่สามารถทำให้ชาวบ้านกรูดเชื่อถือผลการศึกษานั้นได้(ข้าวสาค วันที่ 28 สิงหาคม 2543)²⁷ ในความเห็นของชาวบ้านกรูด ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งหมดเป็นสิ่งที่ไม่สามารถยอมรับได้ และไม่มีหนทางอื่นใดที่จะสามารถป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาได้้นอกจากการยกเลิกการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน

ในส่วนถัดไป จะสรุปปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งชาวบ้านเชื่อว่า จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนหากมีการสร้างโรงไฟฟ้า

4.4.1.1. การรับรู้เรื่องผลกระทบทางอากาศ

จากการศึกษาการปล่อยสารพิษจากโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด ได้ประมาณว่า จะมีการปล่อยสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์และไนโตรเจนจำนวน 1,216 พันตันของสารแต่ละประเภทออกสู่ชั้นบรรยากาศในตลอดช่วงอายุของโครงการ 25 ปีตามสัญญา หรือ โดยเฉลี่ย 48.6 พันตันต่อปี²⁸ หากมีโครงการโรงไฟฟ้า ฝนกรดที่จะเกิดขึ้นอาจทำให้ดินและแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคเกิดการปนเปื้อนขึ้นได้ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตและสุขภาพของประชาชน

โครงการนี้อาจส่งผลกระทบจากมลพิษทางอากาศ ต่อพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติห้วยขาแข้ง²⁹ มากที่สุดซึ่งเป็นเขตพื้นที่อนุรักษ์ เป็นแหล่งต้นน้ำที่ไหลไปสู่อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ 3 แห่ง คือ อ่างเก็บน้ำมรสว 2 อ่าง และอ่างเก็บน้ำตะแบกโพรง และพื้นที่ที่มีการเลี้ยงโคนม ปลูกพืชเกษตรกรรม วนทางจรเข้ มะพร้าว ฯลฯ ซึ่งแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าหินกรูดได้ระบุว่า ผลกระทบจากมลพิษทางอากาศอยู่ห่างจากจุดตั้งโรงไฟฟ้า 13 ก.ม. ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือที่ระดับความสูง 320 เมตร จากระดับน้ำทะเล มีความเข้มข้นของซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ใน 1 ชั่วโมง สูงถึง 484 ไมโครกรัมต่อลบ.ม. และไนโตรเจน ใน 1 ชั่วโมง สูงถึง 298 ไมโครกรัมต่อลบ.ม. ซึ่งตกบริเวณน้ำตกขาอ่อนในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกห้วยขาแข้ง (นางจินตนา แก้วขาว วันที่ 8 พฤศจิกายน 2544)

นอกจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกห้วยขาแข้ง ค่าแวนดินได้บริเวณเขาพระใหญ่ และบริเวณวัดถ้ำคีรีวงศ์ยังจะได้รับผลกระทบจากการปล่อยสารพิษจากโครงการโรงไฟฟ้า เนื่องจากโรงไฟฟ้ามีการปล่อยก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ และฝุ่นจำนวนมาก ที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ป่าและนกที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับโครงการโรงไฟฟ้า

4.4.1.2. การรับรู้เรื่องผลกระทบต่อนิเวศวิทยาทางทะเลและอาชีพประมง

รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมฉบับเพิ่มเติมของโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดระบุโดยอ้างถึงการสำรวจทรัพยากรทะเลบ้านกรูดว่า พบปลาเพียงแค่ 35 ชนิด และประเมินความสูญเสียทางเศรษฐศาสตร์โดยดูจากสัตว์น้ำที่เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่จะได้รับผลกระทบ คือ ปลาทุงและปูม้าเท่านั้น แต่ไม่ได้นำปลาและสัตว์น้ำอื่นๆอีกจำนวนมากที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์มาประเมินด้วย(กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต n.d.: 1)

อย่างไรก็ตาม ดร. วาณิช วิทยานนท์ นักวิชาการจากกรมประมงได้พบจากการเก็บตัวอย่างปลาที่บ้านกรูดว่า ความหลากหลายของสัตว์น้ำในพื้นที่บ้านกรูดและเกาะร่ำร่า¹ มีความหลากหลายสูงทั้งในด้านของถิ่นที่อยู่อาศัย และชนิดของสัตว์น้ำ นั่นคือ พบปลาอย่างน้อย 341 ชนิดจาก 70 วงศ์ กุ้ง-ปู อย่างน้อย 59 ชนิดจาก 16 วงศ์ หอยอย่างน้อย 66 ชนิดจาก 38 วงศ์ และยังพบสัตว์น้ำที่อยู่ในรายชื่อสัตว์ใกล้สูญพันธุ์หรือถูกคุกคาม (สัตว์หายาก) พบ 4 ชนิด ได้แก่ ฉลามหูดำ (มีแนวโน้มน้ำใกล้สูญพันธุ์) ปลาโลมา 2 ชนิด คือ โลมาเผือกและโลมาหัวบาตรครีบล้าง (ใกล้สูญพันธุ์) และเต่าทะเล (ใกล้สูญพันธุ์)³⁰ เฉพาะปลาเศรษฐกิจ มีถึง 198 ชนิด ซึ่งถือได้ว่าพื้นที่บริเวณนี้มีความหลากหลายสูงมาก เพราะหากนำพื้นที่ของโครงการที่มีเนื้อที่น้อยไปเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ที่มีขนาดใหญ่และใช้ระยะเวลาสำรวจมากกว่า เช่น ทะเลสาบสงขลา³¹ จะพบว่าบ้านกรูดมีความหลากหลายสูงกว่ามาก

อาชีพประมงอาศัยทะเลบ้านกรูดที่มีความอุดมสมบูรณ์มากอย่างที่กล่าวมาข้างต้น มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพประมงไม่ต่ำกว่า 500 ครัวเรือนจากประมาณ 1,200 ครัวเรือน(นายสุภวิทย์ เปี่ยมพงศ์สานต์ วันที่ 30 ตุลาคม 2544)³² มีโรงงานแกะปูบรรจุกระป๋องถึง 4 โรง ส่งนอกเดือนละประมาณ 30 ตัน มีเรือประมงที่ออกหาปลาบริเวณหน้าอ่าวบ้านกรูดไม่ต่ำกว่า 300 ลำ ซึ่งในจำนวนนี้ยังไม่ได้รวมถึงเรือประมงจากที่อื่นที่เข้ามาหาปลาในบริเวณอ่าวบ้านกรูดอีกด้วย³³ คือ ทรพยากรทางทะเลที่บ้านกรูดนอกจากชาวประมงที่บ้านกรูดได้ใช้ประโยชน์แล้ว ยังมีเรือประมงในบริเวณใกล้เคียงมาใช้ประโยชน์เช่นกัน และที่ผ่านมามีเรือในท้องถิ่นมีเพิ่มขึ้นและเรือจากพื้นที่อื่นที่เข้ามาทำประมงก็มากขึ้น³⁴

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีบริษัทประเมินผลกระทบของโครงการ โดยใช้ตัวเลขจำนวนครอบครัวชาวประมงที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง และขาดความเข้าใจถึงความหมายที่แท้จริงของอาชีพประมง และใช้ข้อมูลเก่าแก่ที่ใช้ไม่ได้แล้ว³⁵ นั่นคือ รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูด ระบุว่า ผู้ประกอบอาชีพประมงในบ้านกรูดมีแค่ 99 ครอบครัว และระบุอีกว่า "...ในระยะยาว โครงการโรงไฟฟ้าจะไม่มีผลกระทบต่อประมง เพราะประมงพื้นบ้านจะหมดไปเอง..." (บริษัทเอ็กเซล คอนซัลแตนท์ จำกัด 2542 : 75)

ในความจริงแล้ว คนที่ประกอบอาชีพประมงไม่ได้หมายถึงเพียงแค่คนที่ต้องออกเรือหรือมีเรือเท่านั้นอย่างที่บริษัทฯ เข้าใจผิดอยู่ หากแต่เรียกได้ว่าไม่มีเรือแต่ก็ทำอาชีพประมงได้ กล่าวคือ ที่บ้านกรูด นอกจากคนที่มีเรือ มีคนหาหินหาสัตว์น้ำ หาหอย จับกุ้งกันแทบทุกบ้าน บางส่วนก็ไปรับจ้างทำประมงให้เรือใหญ่ที่อย่างน้อยก็ต้องมี 20 คนต่อลำ ส่วนเรือลำเล็กมักจะใช้คนในครอบครัว แต่ก็ยังมีการรับจ้างตกปลา แกะปู ทำปลาเค็ม หรือซ่อมอวนขาด ชาวไร่ที่ว่างจากงานไร่มาช่วยชาวประมงแกะกุ้งออกจากอวนกุ้ง โดยที่ชาวประมงก็จะให้ปลาที่ติดมากับอวนกุ้งเป็นสิ่งตอบแทน และเนื่องจากชายหาดบ้านกรูดตลอดแนวเป็นพื้นที่หา "เคย" ที่สมบูรณ์ การหาเคยเป็นอาชีพเสริม³⁶ ของชาวบ้านกรูด และมีคนที่หาเคยเพื่อทำกะปิเก็บไว้กินเองตลอดปีด้วย

และเห็นว่า ชาวบ้านที่มีอาชีพแกะเนื้อปูไปขายตามรีสอร์ต อาชีพเก่าแก่รับปลาจากชาวประมงไปขายที่อื่น และเจ้าของรีสอร์ตที่อาศัยการมีปลาสดจากชาวประมงทุกวันมาทำอาหาร ส่งผลให้ชาวประมงมีรายได้เพิ่มขึ้นเนื่องจาก รีสอร์ตที่มีอยู่ 13 แห่ง³⁷ จะรับปลาจากชาวประมงบ้านกรูดโดยตลอด คือ บ้านกรูดเป็นชุมชนที่พ่อค้าแม่ค้า เจ้าของรีสอร์ต และชาวประมง อาศัยซึ่งกันและกัน โดยการประมงเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชน

ระบบนิเวศวิทยาทะเลบ้านกรูดและการทำอาชีพประมงของบ้านกรูดที่มีลักษณะแบบยั่งยืนนั้น จะได้รับผลกระทบจากโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดในหลายด้าน ได้แก่

▪ **การรับรู้เรื่องผลกระทบจากการทิ้งตะกอนในการก่อสร้างและดำเนินโรงไฟฟ้า**

การก่อสร้างสิ่งล่วงล้ำลงไปในทะเล³⁸ย่อมมีผลกระทบที่สำคัญต่อนิเวศทางทะเลทั้งในระหว่างการก่อสร้างและในระหว่างการดำเนินโครงการ

ตะกอนที่จะได้จากช่วงการก่อสร้างโรงไฟฟ้ามีปริมาณมหาศาล³⁹ นอกจากการขุดลอกในช่วงการก่อสร้าง ยังจะมีการขุดลอกเพื่อซ่อมแซมทุก 3 - 5 ปีในช่วงการดำเนินโครงการ ตะกอนทั้งหมดที่ถูกนำไปทิ้งในทะเลจะทำให้ตะกอนทับถมสูงจากพื้นทะเลเดิม พื้นที่ที่ทิ้งตะกอนอยู่ในบริเวณแนวปะการัง⁴⁰ และที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “คอนหอย” ซึ่งเป็นแหล่งหากินที่สำคัญของชาวประมงที่จับสัตว์น้ำพวกหมีก ปลาขนาดใหญ่และหอยจำนวนมาก กล่าวได้ว่า ตะกอนเหล่านี้สามารถทำให้สัตว์หน้าดินถูกทำลายอย่างสิ้นเชิง

นอกจากความเสี่ยงจากการทิ้งตะกอน ยังมีความเสี่ยงที่ตะกอนจะฟุ้งกระจายในขณะที่เรือเข้าเทียบท่า เนื่องจากใบพัดขนาดใหญ่ของเรือจะไปกว่นตะกอนได้ ปัญหาการฟุ้งกระจายของตะกอนจะเป็นปัญหาใหญ่ที่จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในทะเล เพราะจะทำให้แสงอาทิตย์ไม่สามารถส่องลงไปทะเลได้ ทำให้สิ่งมีชีวิตในทะเลไม่ได้รับแสงและตายในที่สุด และหากเมื่อใดเกิดการตายขึ้นเป็นจำนวนมาก น้ำทะเลบริเวณนั้นก็เสียไปด้วย

▪ **การรับรู้เรื่องผลกระทบจากการปล่อยน้ำร้อนของโรงไฟฟ้า**

โรงไฟฟ้าหินกรูดจะปล่อยน้ำร้อนจากกระบวนการผลิตกระแสไฟฟ้าลงสู่ทะเล โดยน้ำที่มีอุณหภูมิสูงกว่าในธรรมชาติ 1- 3 องศาเซลเซียส ปริมาณ 4,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของน้ำทะเลมีผลกระทบเนื่องจากโดยปกติน้ำทะเลในเขตร้อนจะมีการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติอยู่ระหว่าง 25-33 องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นอุณหภูมิที่อยู่ใกล้ขีดอันตรายต่อสัตว์น้ำอยู่แล้ว การทำให้อุณหภูมิของน้ำทะเลสูงขึ้นอีกเล็กน้อย ย่อมส่งผลกระทบถึงขั้นอันตรายต่อสัตว์น้ำได้⁴¹ และทำให้แนวปะการังเกิดฟองขาวได้ (มติชน วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2543)

▪ **การรับรู้เรื่องผลกระทบจากการดูดน้ำทะเลเข้าไปใช้เป็นน้ำหล่อเย็น**

การดูดน้ำทะเลจากบริเวณชายฝั่งเป็นจำนวนหลายแสนคิวต่อวัน จะทำให้สัตว์วัยอ่อน เช่น ลูกกุ้ง ลูกปลา ลูกปู เคย และแพลงก์ตอนจำนวนมากที่มีอยู่ชุกชุมในบริเวณแนวปะการังหินกรูดต้องถูกดูดเข้าไปและตายทั้งหมด โดยเฉพาะบริเวณที่จะวางหัวสูบน้ำนั้น อยู่ใกล้กับแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิต ซึ่งมีปริมาณสัตว์วัยอ่อนสูงและมีความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเมื่อแพลงก์ตอนหายไป อาจส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความชุกชุมของปลานานาชนิดในบริเวณนั้นได้

▪ **การรับรู้เรื่องผลกระทบจากการสร้างสะพานท่าเทียบเรือ**

การสร้างสะพานท่าเทียบเรือเพื่อขนถ่ายถ่านหินจะเป็นอุปสรรคต่อการจับปลา ประมาณว่าโครงการจะก่อความสูญเสียต่อการทำประมงประมาณ 20 - 30 ล้านบาทต่อปี

นายเทียบ ถาดทอง (12 มิถุนายน 2544) ชาวประมงบ้านกรูด กล่าวโดยสรุปผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการสร้างสะพานท่าเทียบเรือว่า “...ส่วนการสร้างสะพานยาวลงไปในทะเลถึง 3.5 กิโลเมตร นั้น ชาวประมงจะไม่สามารถวางอวนได้ หรือนำเรือแล่นลอคใต้สะพานได้ เพราะเรือประมงถึงแม้เป็นเรือขนาดเล็ก แต่ก็สูงกว่า 3 เมตร เมื่อถึงหน้ามรสุมก็ต้องวิ่งอ้อมออกทะเลเล็กไปถึง 3.5 กิโลเมตร หากไม่สามารถออกไปขนาดนั้นได้ จะทำให้เรือไม่สามารถเข้าคลองกรูด ทำให้ล่มในทะเลได้...”

ทางโครงการเสนอการแก้ไขโครงสร้างของสะพานโดยเพิ่มระยะห่างของเสาสะพาน 25 เมตรทุกๆ 1 กิโลเมตรเพื่อให้มีพื้นที่ลอคเรือใต้สะพาน อย่างไรก็ตามการแก้ไขโครงสร้างของสะพานท่าเทียบเรือให้ระยะห่างของเสามีมากขึ้นนั้น ชาวประมงในพื้นที่ยืนยันว่า ความกว้างของเสา 25 เมตร ทะเลที่มีคลื่นลมแรงไม่มีชาวประมงรายใดสามารถนำเรือรอดผ่านได้อย่างแน่นอน

บริษัทยูนิย่นฯ เสนอมาตรการการแก้ไขผลกระทบต่อการประมงโดยจะจ่ายค่าชดเชยจำนวน 128 ล้านบาทตลอดอายุโครงการ 25 ปี และทำโครงการทำฟาร์มทะเลโดยบริษัทยูนิย่นฯ ส่งเสริมปลาจำนวน 7 ชนิด เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ให้กับแหล่งน้ำ ระยะเวลาต่อเนื่อง 10 ปี รวมถึงโครงการปะการังเทียม เพื่อเพิ่มแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอาหาร และที่หลบซ่อนศัตรูของสัตว์ในทะเล งบประมาณ 22.4 ล้านบาท

การส่งเสริมเศรษฐกิจการทำประมง โดยเงินลงทุนจำนวน 128 ล้านบาททำฟาร์มทะเลและสร้างปะการังเทียมเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ในทะเล การส่งเสริมนี้ ไม่สามารถนับเป็นประโยชน์ที่ได้จากโครงการเพราะถ้าหากคิดคำนวณว่าระยะเวลาดำเนินงานของโรงไฟฟ้าส่งผลกระทบต่อการทำประมง ความสูญเสีย้นมากกว่า 800 ล้านบาท ในขณะที่ทางโครงการประมาณว่า การชดเชยด้วยปะการังเทียมจะได้มูลค่า 732 ล้านบาท และโครงการปลูกสัตว์ทะเลได้มูลค่า 17 ล้านบาท ซึ่งให้ผลตอบแทนมากกว่าความสูญเสียที่เกิดขึ้นถึง 190 ล้านบาท

อนึ่ง ปัจจุบันปรากฏแล้วว่า ปลาจำนวน 7 ชนิดที่บริษัทส่งเสริมไม่สามารถทดแทนต่อระบบนิเวศแบบธรรมชาติ ปลานวลจันทร์ทะเลที่บริษัทเสนอในโครงการนั้น ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถเพาะพันธุ์ในปริมาณมากเพื่อส่งเสริมในทางเศรษฐกิจได้แต่อย่างใด (น.ส. สุวีรัตน์ แต่ชูตระกูล วันที่ 7 พฤษภาคม 2544)

4.4.1.3. การรับรู้เรื่องผลกระทบต่อการท่องเที่ยว

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นเมืองท่องเที่ยว จากการส่งเสริมของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สถานที่ท่องเที่ยวที่รู้จักคือ หัวหิน และอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด และบ้านกรูดก็เป็น สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าเป็นการทำลายทัศนียภาพที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่ จากการสร้างสะพานและการสร้างโรงไฟฟ้าซึ่งมีปล่องสูง 200 เมตร ซึ่งสูงเท่ายอดมหาเจดีย์ที่อยู่บนเขาธงชัย การเกิดขึ้นของมลพิษทางอากาศ⁴² การทำร่ายระบบนิเวศทางทะเล รวมถึงป่ากระรัง และการทำลายการประมง ทั้งหมดนี้เป็นการทำลายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านกรูดที่กำลังเติบโตและเป็นที่ยุ้กันของคนในประเทศและต่างประเทศ ทำให้โอกาสในการประกอบอาชีพของชาวบ้านลดลง

4.4.2. การรับรู้เรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากโครงการสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก

รายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโครงการ โรงไฟฟ้าบ่อนอกซึ่งจัดทำโดยบริษัท ธรณีเทค จำกัด ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม(สผ.) ส่วน Onshore ในวันที่ 23 เมษายน 2540 และส่วน Offshore ได้รับความเห็นชอบในวันที่ 26 พฤษภาคม 2541

อย่างไรก็ตาม รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้นยังไม่ได้ศึกษาถึงข้อมูลสำคัญในหลายเรื่อง เช่น ไม่มีการสำรวจผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาชายฝั่ง ป่าชายเลน ขาดข้อมูลทางด้านความอุดมสมบูรณ์ และความหลากหลายทางชีวภาพ และไม่มีการสำรวจสภาพนิเวศวิทยาทางทะเลหน้าพื้นที่โครงการ พร้อมทั้งการประเมินผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ที่เกิดกับทรัพยากรทางทะเล

ดังนั้น ชาวบ้านจึงไว้วางใจรายงานฉบับนี้ไม่ได้ ในที่สุด ได้ประกาศว่า "...จะไม่เชื่อถือนี้อะไรอีกต่อไปโดยจะทำลายอีโอดีฉบับนี้ทิ้งเพื่อไม่ให้เป็นอย่างของความอัปยศในการทำอีโอดีในประเทศไทยอีกต่อไป..." (นายอนันต์ พงษ์พัฒนสกุล วันที่ 24 มกราคม 2545)

โดยผ่านการค้นหาข้อเท็จจริงของรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโครงการ ชาวบ้านยืนยันว่า ผลกระทบจากโรงไฟฟ้าบ่อนอกเกิดขึ้นอย่างแน่นอนซึ่งสรุปได้ดังนี้

4.4.2.1. การรับรู้เรื่องมลพิษทางอากาศ

แม้ทางบริษัทกอล์ฟฯ อ้างว่าจะใช้ถ่านหินนำเข้าจากอินโดนีเซียที่เป็นถ่านหินสะอาด หรือเรียกว่า Enviro-Coal⁴³ แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องปล่อยก๊าซต่างๆออกมา⁴⁴ เช่น ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ไนโตรเจนไดออกไซด์ คาร์บอนไดออกไซด์ ฝุ่นละอองและซัลเฟอร์ ซึ่งทางบริษัทกอล์ฟฯ อ้างว่าจะอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แต่จากบทเรียนที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงกับโรงไฟฟ้าถ่านหินแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ซึ่งชาวบ้านบ่อนอกลงทุนเดินทางไปหาข้อมูลด้วยตนเอง พวกเขาจึงไม่สามารถวางใจได้ นอกจากกรณีของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ ชาวบ้านทราบว่า รายงานของภาควิชาสาธารณสุข มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริการะบุว่า คิววันที่ปล่อยออกมาจากโรงไฟฟ้าพลังงานถ่านหินสองแห่งทางฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ ได้แก่ โรงไฟฟ้าเบรยตัน พอดด์ และโรงไฟฟ้าซาเลม ฮาร์เบอร์ มีส่วนสัมพันธ์กับการป่วยด้วยโรคหืดหอบของประชาชนในพื้นที่ 43,000 คน และการเสียชีวิตในครรภ์ของทางกอบอย่างต่ำปีละ 159 ราย (มติชน วันที่ 6 พฤษภาคม 2543; เสี่ยงประจวบ วันที่ 16 พฤษภาคม 2543)

เนื่องจากคนในพื้นที่ประมาณ 90 % บริโภคน้ำฝืนเป็นหลัก หากมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าและปล่อยก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ที่เป็นสาเหตุของการเกิดฝนกรด ชาวบ้านเกรงว่า จะไม่สามารถนำน้ำฝืนมาบริโภคได้เหมือนที่เกิดกับชาวแม่เมาะซึ่งทางการได้มีประกาศห้ามบริโภคน้ำ โดยมลพิษที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ ทั้งอำเภอภูเขียวและอำเภอเมือง 99,545 คน⁴⁵ เรียกได้ว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีผลต่อชุมชนและคนจำนวนมาก(นายเจริญ วัคอักษร วันที่ 4 พฤษภาคม 2543)

นอกจากนั้น การปล่อยก๊าซต่างๆจากโรงไฟฟ้ายังจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดซึ่งตั้งอยู่ห่างจากโรงไฟฟ้าบ่อนอกไปทางทิศเหนือเพียง 22 กิโลเมตร และยังเป็นแนวที่กั้นเขาแนวแรกทางทิศเหนือนับจากที่ตั้งของโรงไฟฟ้าที่ตั้งขวางลมที่พัดมาจากทางทิศใต้ ดังนั้น อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดจึงจะได้รับซัลเฟอร์ไดออกไซด์ที่พัดพามากับกระแสลมจากทางทิศใต้เต็มที่⁴⁶ นอกจากนี้ ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโครงการ โรงไฟฟ้าบ่อนอกเองยังระบุไว้ด้วยว่า จุดที่จะได้รับซัลเฟอร์ไดออกไซด์ มากที่สุดคือ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

อย่างไรก็ตามปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่ออุทยานแห่งชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติที่มีชื่อเสียงทั้งในเมืองไทยและทั่วโลกนั้นก็คือนก ที่มีจำนวนมากถึง 316 ชนิด⁴⁷ (คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 2539) รวมถึงนกที่กำลังจะสูญพันธุ์ด้วยนั้น กลับไม่มีใครหรือหน่วยงานใดเลยที่จะให้ความสำคัญกับความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม(สผ.) ที่ให้ความเห็นชอบผ่านรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ โรงไฟฟ้าบ่อนอก ก็รับทราบ ว่า อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดจะได้รับผลกระทบมากมายเพียงไร ดังนั้น อันตรายจากซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ที่จะเกิดขึ้นต่ออุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดอันเนื่องจากการก่อสร้างโครงการ โรงไฟฟ้าบ่อนอกนั้น จึงได้ถูกละเลยไปอย่างสิ้นเชิง⁴⁸

4.4.2.2. การรับรู้เรื่องผลกระทบต่อการเกษตรและการเพาะเลี้ยงกุ้ง

อำเภออุบลบุรีและอำเภอเมืองรวมแล้วมีพื้นที่การเกษตรประมาณ 378,080 ไร่ แต่ทว่ารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าบ่อนอก ไม่ได้กล่าวถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่ออาชีพการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกว่านหางจระเข้ สับปะรด ทูเรียน มะพร้าว และมะม่วง ซึ่งพืชดังกล่าวมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศอย่างสูง โดยเฉพาะอุณหภูมิที่สูงขึ้น และความชื้นที่ลดลง จะมีผลต่อการติดผล และความสวยงามของผลผลิต ความเสียหายของสับปะรด คือ โรคแกรีน ว่านหางจระเข้ อ่อนไหวต่อปริมาณกรดในน้ำฝน หากมีปริมาณกรดมากขึ้น จะทำให้ใบว่านหางจระเข้เน่าเสียหายทั้งแปลง ดำมีการตั้งโรงไฟฟ้า ปริมาณกรดกำมะถันจะปนเปื้อนในอากาศ ชาวบ้านเกรงว่าอาจส่งผลกระทบต่อพืชผลทางการเกษตรในระยะยาวได้ นอกจากนี้พื้นที่ตำบลบ่อนอกยังมีฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้งวัยอ่อนจำนวนถึง 112 แห่ง ซึ่งจำเป็นต้องใช้น้ำบริสุทธิ์ในการเพาะพันธุ์ หากมีมลพิษทางอากาศเกิดขึ้นก็จะมีผลต่อจำนวนลูกกุ้งที่จะเพาะฟักได้ นอกจากนี้แล้ว ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ยังมีพื้นที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำอยู่ประมาณ 13,000 ไร่ มีผู้เลี้ยง 900 ราย ซึ่งได้เลี้ยงกันมานานแล้ว ชาวบ้านเกรงมลพิษทางอากาศที่ตกลงมา อาจทำให้ค่าความเป็นกรดเป็นด่างของน้ำ (pH) เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนกุ้งช็อกตายได้พร้อม ๆ กัน ซึ่งความเสียหายอาจเป็นหลายแสนบาทต่อรายได้

4.4.2.3. การรับรู้เรื่องผลกระทบต่อนิเวศทางทะเลและอาชีพประมง

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดที่มีชายฝั่งทะเลยาวถึง 224.8 กิโลเมตร ประกอบกับการที่ยังไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากมายดังเช่นภาคตะวันออก และวิธีการทำประมงของชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นแบบประมงพื้นบ้านซึ่งเป็นวิธีการทำประมงที่เกื้อกูลและสอดคล้องกับระบบนิเวศทางธรรมชาติ เหตุปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ จึงทำให้ชายฝั่งทะเลของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ยังคงความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก อาชีพประมงจึงเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านทุกหมู่บ้านที่อยู่ติดทะเล รวมทั้งที่บ้านบ่อนอก เรือประมงชายฝั่งมีประมาณ 400 ถึง 500 ลำ ทั้งในตำบลบ่อนอกและพื้นที่ใกล้เคียง และที่ทะเลบ่อนอก กรมประมงก็ได้มาทำแนวปะการังเทียมไว้ตามแนวชายฝั่ง ในบริเวณหน้าโครงการเพื่อเป็นแหล่งหากินและเพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำ ตลอดจนแนวชายฝั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้น เป็นแหล่งปลาเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ ปลาทู

นางวรรณมา ชื่นวาริ(วันที่ 24 พฤษภาคม 2544) กล่าวถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทะเลบ่อนอกว่า

“... ตั้งแต่ทำกินในทะเลบ่อนอกมาไม่เคยฝืดเคือง สามารถทำกินได้ตลอดทั้งปี เช่น ในช่วงคลื่นลมปกติก็จะออกจับปลา จับปลาหมึก ส่วนในช่วงลมแรงคลื่นลมจัดก็จะจับเคย และวางอวนกุ้งแชบ๊วยจนสามารถปลูกบ้านอยู่อาศัยได้ และซื้อที่ดินเป็นของตัวเอง ส่งลูกเรียนมาจนโตถึงทุกวันนี้...”

ด้านนางลำไย แก้วแจ่มใส(วันที่ 24 พฤศจิกายน 2544) ก็กล่าวถึงทะเลบ่อนอกในทำนองเดียวกันกับนางวรรณมา ชื่นวารีย์ ว่า

“...คนเกิดที่บ่อนอก ครอบครัวประกอบอาชีพประมงและทำนา ตั้งแต่ปู่ย่าตายาย ซึ่งที่นี่อุดมสมบูรณ์ดีทั้งหมด ทั้งเคย กุ้ง ปลา ในอดีตยิ่งมากกว่าปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ก็ยังเห็นว่ายังสมบูรณ์อยู่ วันนี้ให้ลูกชายใส่เคย ส่วนคนและหลานๆ จะช่วยการทำเคย คือล้างน้ำ เขย่าทรายและเลือกสิ่งสกปรกออกจนสะอาด ซึ่งเคยเหล่านี้จะนำไปทำเป็นกะปิ ส่วนหนึ่งเก็บไว้กินบ้าง ที่เหลือจะขายบ้าง มีคนมาซื้อถึงบ้าน เคยเหล่านี้จะขึ้นทุกปี คนที่จะมาใส่เคยส่วนใหญ่อยู่นอกจากจะเป็นคนบ่อนอกแล้วมีคนที่อื่นที่รู้ข่าว ก็จะมาหาเคยเหมือนกัน ขณะนี้นอกจากเคยแล้วยังมีกุ้งแชบ๊วยที่กำลังเข้าทะเลบ่อนอกด้วย ราคาดีตั้งแต่ 350-500 บาท...”

จากการสัมภาษณ์ชาวประมงสองคนข้างต้น จะเห็นว่า ทรัพยากรทะเลบ่อนอกก็มีความอุดมสมบูรณ์มากมายอย่างเช่นเดียวกับทะเลบ้านกรูดซึ่งเลี้ยงชาวประมงพื้นบ้านที่อาศัยทะเลบ่อนอกมาหลายร้อยปี อย่างไรก็ตามตั้งแต่ได้ทราบถึงโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก ชาวบ้านเกรงว่า หากมีการสร้างโรงไฟฟ้าทะเลบ่อนอกที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงนั้น จะได้รับผลกระทบจากโครงการในหลายด้าน ได้แก่

■ การรับรู้เรื่องผลกระทบจากการสูบน้ำทะเลเข้าไปใช้เป็นน้ำหล่อเย็น

การสูบน้ำทะเลจากบริเวณชายฝั่งเป็นจำนวนหลายแสนคิวต่อวัน จะทำให้แพลงก์ตอนพืชและแพลงก์ตอนสัตว์โดยเฉพาะ ลูกปลา ลูกกุ้ง และไข่ปลา ไข่กุ้ง ไข่ปลาหมึก จำนวนมากที่มีอยู่ชุกชุมอยู่บริเวณทะเลหน้าโครงการต้องถูกดูดเข้าไป และไม่อาจจะรอดชีวิตออกมาได้

โดยรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าบ่อนอกระบุว่า มีลูกตัวอ่อนสัตว์น้ำ 2 ตัวต่อลูกบาศก์เมตร และจากตัวเลขของกรมประมงระบุว่า ถ้ามีลูกปลาเกิน 0.5 ตัวต่อลูกบาศก์เมตร ถือว่ามีความอุดมสมบูรณ์ แต่ที่ทะเลบ่อนอกมีถึง 2 ตัว และถ้าคิดการสูบน้ำเข้าระบบหล่อเย็นนาทีละ 550.596 ลูกบาศก์เมตร⁴⁹ จะทำให้ลูกปลาถูกดูดไปตายถึงนาทีละ 1,100 ตัว และถ้าคิดต่อปีจะมากถึง 578 ล้านตัว แต่ทว่าในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมระบุว่าไม่มีนัยสำคัญต่อทรัพยากรทะเล⁵⁰ (ข่าวสด วันที่ 22 พฤศจิกายน 2544)

■ การรับรู้เรื่องผลกระทบจากการปล่อยน้ำหล่อเย็นจากโรงไฟฟ้า⁵¹

โรงไฟฟ้าต้องใช้น้ำทะเลปริมาณมหาศาลในการหล่อเย็นระบบผลิตไฟฟ้า และน้ำทะเลที่ดูดเข้าไปต้องมีการเติมสารเคมี⁵² แล้วปล่อยออกทะเลด้วยอุณหภูมิที่สูงกว่าปกติ 1-3 องศาเซลเซียส ซึ่งจะมีผลกระทบอย่างแน่นอนต่อระบบนิเวศวิทยาชายฝั่ง ที่เป็นแหล่งทำมาหากินอันอุดมสมบูรณ์มาหลายชั่วอายุคนของชาวประมงในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง

โดยเฉพาะ บริเวณใกล้ทะเลชายฝั่งที่ตั้ง โรงงานบ่อนอกมีปะการังเทียม ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของ สัตว์น้ำวัยอ่อนและความหลากหลายของสัตว์น้ำ จะได้รับผลกระทบอย่างมาก

▪ การรับรู้เรื่องผลกระทบจากการทิ้งตะกอนในระหว่างก่อสร้างและดำเนินโครงการ

ในระหว่างการก่อสร้างของโรงไฟฟ้า โดยเฉพาะการสร้างสะพานทำเทียบเรือจำเป็นต้องปักตอม่อ และขุดลอกตะกอน 2.9 ล้านตัน เป็นเวลามากกว่า 2 ปี ทางโครงการเสนอพื้นที่ทิ้งตะกอน กว้าง 3,000 เมตร ยาว 1,440 เมตร เมื่อทิ้งตะกอนจำนวนประมาณ 3,000,000 ลบ.เมตร แล้ว ตะกอนจะมีความสูงจากพื้นทะเล เดิมถึง 70 ซม. ทำให้สัตว์ทะเลหน้าดินถูกทำลายโดยสิ้นเชิง

ในระหว่างการดำเนินการของโรงไฟฟ้าอาจเกิดการฟุ้งกระจายของฝุ่น บางส่วนในระหว่างขนถ่าย ถ่านหินลงสู่ทะเลอย่างเช่นเดียวกันกับกรณีโรงไฟฟ้าหินกรูด

อย่างไรก็ตาม ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการมิได้ระบุรายละเอียดว่า มีมาตรการป้องกันการฟุ้งกระจายของตะกอนขณะเข้าเทียบท่าอย่างไร และมีผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยของ สัตว์ทะเลอย่างไร

นอกจากผลกระทบทั้งสามประเด็นข้างต้น ยังมีผลกระทบจากการปล่อยน้ำเสียจากกระบวนการขน ถ่ายถ่านหินลงสู่ทะเล ผลกระทบจากกิจกรรมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ในระหว่างการก่อสร้างโครงการ และผล กระทบจาก การตอกเสาเข็มสะพานขนถ่านหิน ผลกระทบทั้งหมดนี้จะทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ ในทะเลบ่อนอกจะลดลงอย่างมาก หรืออาจกล่าวได้ว่า สิ่งที่จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนต่อระบบนิเวศทางทะเล ก็คือ การถูกทำลายลงอย่างถาวรซึ่งแน่นอนก็จะนำไปสู่การล่มสลายของอาชีพประมง ชาวประมงจะมีการหา กินที่ฝืดเคืองและลำบากกว่าเดิม พื้นที่จับสัตว์น้ำลดลง ผลผลิตทางการประมงก็จะลดลง ในที่สุด "...ชาว ประมงต้องอดตายแน่เพราะไม่มีที่กินหรืออาชีพอื่น..." อย่างที่นายจรัส เหมี่ยมสง่า ชาวประมง ตำบลบ่อนอก ได้กล่าวไว้ (วันที่ 24 พฤศจิกายน 2544)

4.4.2.4. การรับรู้เรื่องผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล

การปรากฏขึ้นของปลาวาฬที่ทะเลบ่อนอก ทำให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ่อนอก ชาวบ้านเกรงว่า หากความอุดมสมบูรณ์ของปลาก่อนซึ่งเป็นปลานขนาดเล็ก เช่น ปลารังคัน ปลาเอกราแ และลูกปลาทู ลดลงจนเป็นผลกระทบสืบเนื่องมาจากโครงการโรงไฟฟ้า ปลาวาฬก็จะมีแหล่งอาหารที่ อุดมสมบูรณ์ และคงจะเคลื่อนย้ายไปหาแหล่งอาหารที่สมบูรณ์กว่า ผลกระทบในส่วนนี้ยังมีได้มีการคาด การณ์ไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ โรงไฟฟ้าบ่อนอก เนื่องจากในรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น ไม่ได้พูดถึงปลาวาฬเลย

อย่างไรก็ตาม การที่มีปลาวาฬปรากฏดังกล่าว เป็นประจำทุกปีที่ทะเลบ่อนอก เป็นจุดเริ่มต้นที่ จะสามารถพัฒนาการดูวาฬ (Whale Watching) เป็นแห่งแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในรูปแบบหนึ่ง นอกจากปลาวาฬแล้ว ก็ยังมีปลาโลมาอีกหลายฝูงอยู่ในทะเลบ่อนอก และแหล่งดู นก มีนกมากกว่า 200 ชนิด รวมทั้งนกหัวโตมาลายู มีแค่ 2 แห่งเท่านั้นในประเทศไทย สามารถเห็นได้แทบ ทุกครั้งที่ออกไปดูวาฬ (ข่าวสด วันที่ 22 พฤศจิกายน 2544)

4.4.3. การรับรู้เรื่องความไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 และวันที่ 14 กันยายน 2542 ชาวบ้านกรูดและบ่อนอกได้ทำหนังสือถึง นายกษัตราทนายความแห่งประเทศไทย(นายสีก กอแสงเรือง)เพื่อให้ดำเนินการช่วยเหลือทางกฎหมาย(นางจินตนา แก้วขาว วันที่ 21 ตุลาคม 2544) หลังจากนั้น ชาวบ้านกรูดและบ่อนอกได้ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการออกใบอนุญาต การใช้ที่ดินสาธารณะ และเรื่องอื่นๆทางกฎหมายโดยขอให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ และองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นที่ปรึกษา โดยผ่านกระบวนการค้นหาความจริงแล้ว ปรากฏว่ามีประเด็นปัญหาในทางกฎหมาย 2-3 เรื่องที่เกี่ยวกับกระบวนการอนุญาตโครงการสร้างโรงไฟฟ้า ทั้งสองโครงการ ได้แก่ ประเด็นเรื่องการออกใบอนุญาตโดยผิดกฎหมาย และประเด็นเรื่องการเช่าที่ดินสาธารณะโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

4.4.3.1. ประเด็นการออกใบอนุญาตโดยผิดกฎหมาย

ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล(m.d.:1) นักวิชาการด้านกฎหมายจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ซึ่งอยู่ข้างขบวนการคัดค้านโครงการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกได้กล่าวว่า “...การอนุญาตให้ก่อสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก เป็นความไม่ชอบด้วยกฎหมายถึงขั้นที่ว่า การอนุญาตทั้งหมดที่ผ่านมาเป็นโมฆะเลยทีเดียว...” เนื่องเพราะการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าทั้งสองแห่งนั้น ไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 ทั้ง ๆ ที่ลักษณะโครงการ เป็นไปตามบทบัญญัติแห่ง พรบ. ดังกล่าวอย่างชัดเจน (กลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก 2544: 7)

การวินิจฉัยว่าโครงการใดจะอยู่ในบังคับตาม พรบ.ว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 หรือไม่ มีองค์ประกอบสามประการ(ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล m.d.:1) ได้แก่

ประการแรก โครงการนั้นเป็นกิจการของรัฐหรือไม่

ประการที่สอง โครงการนั้นได้ให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการหรือไม่

ประการที่สาม โครงการนั้นมีการลงทุนหรือทรัพย์สินเกินหนึ่งพันล้านบาทหรือไม่

ในกรณีโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก มีการลงทุนเกินหนึ่งพันล้านบาท กล่าวคือ โรงไฟฟ้าบ้านกรูดลงทุน 48,000 ล้านบาท และโรงไฟฟ้าบ่อนอกลงทุน 34,000 ล้านบาท ดังนั้น ตามประการที่สามแล้ว โรงไฟฟ้าทั้งสองแห่ง เข้าลักษณะตาม พรบ. ดังกล่าวแน่นอน สำหรับประการแรกและประการที่สองจะได้พิจารณาโดยดูจากความหมายของคำว่า “กิจการของรัฐ” และคำว่า “ร่วมงานหรือดำเนินการ” ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตราที่ 5

สำหรับประเด็นที่ว่า โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก เข้าขำนนิยามความหมายคำว่า “กิจการของรัฐ” หรือไม่นั้น หากดูมาตราที่ 5 กำหนดความหมายของ “กิจการของรัฐ” ไว้ว่า

“...กิจการที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหน่วยใดหน่วยหนึ่งหรือหลายหน่วยรวมกัน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ต้องทำตามกฎหมาย หรือกิจการที่จะต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือทรัพย์สินของหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหน่วยใดหน่วยหนึ่งหรือหลายหน่วยรวมกัน...”

ตามมาตราดังกล่าวนี้ โครงการ โรงไฟฟ้าทั้งสองเข้าข่ายคำนิยามแห่ง พรบ.ว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 อย่างแน่นอน นายอนันต์ พงษ์พัฒนสกุล ที่ปรึกษากลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก ให้เหตุผลดังนี้(ข่าวสด วันที่ 9 ธันวาคม 2544)

1. ใน พรบ.การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 กำหนดให้ กฟผ.มีอำนาจหน้าที่ในการผลิตหรือจัดหากระแสไฟฟ้ามาให้บริการประชาชน ถึงแม้โรงไฟฟ้าบ่อนอก-บ้านกรูด จะเป็นของเอกชน แต่ กฟผ. จะเป็นผู้รับซื้อกระแสไฟฟ้าทั้งหมด ดังนั้น การจัดหากระแสไฟฟ้าของ กฟผ.โดยให้เอกชนผลิต จึงเป็นการทำหน้าที่ใน “กิจการของรัฐ” ตาม พรบ.นี้
2. โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก จะต้องมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (ทะเล) กล่าวคือ
 - 2.1 มีการสร้างสะพานท่าเทียบเรือขนถ่ายถ่านหินขึ้นลงไปในทะเลยาวถึง 3.5 กิโลเมตร
 - 2.2 มีการขุดลอกร่องน้ำ ยาวต่อจากปลายสะพานท่าเทียบเรือออกไปอีก 3.5 กิโลเมตร เพื่อให้เรือบรรทุกถ่านหินเข้าเทียบท่าเรือขนถ่ายถ่านหินกันกลางทะเล
 - 2.3 มีการนำตะกอนดินที่ขุดร่องน้ำลึกลงไปทิ้งในทะเล ที่ระยะห่างลึกลงไปในทะเลอีกหลายกิโลเมตร
 - 2.4 มีการสูบน้ำทะเลเข้ามาใช้น้ำที่หลายแสนลิตร
 - 2.5 มีการปล่อยน้ำหล่อเย็นลงทะเล เพื่อระบายความร้อนจากโรงไฟฟ้า
 - 2.6 โรงไฟฟ้าบ่อนอก มีการระบายน้ำสิ้นจากบ่อพักน้ำในโรงไฟฟ้าสู่คลองธรรมชาติที่เชื่อมต่อทะเลอีกด้วย
3. โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก จะต้องมีการใช้ทรัพย์สินของหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นกล่าวคือ
 - 3.1 มีการใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์โดยการเช่าจากหน่วยราชการหรือราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อวางสายพานลำเลียงถ่านหินและวางท่อสูบน้ำทะเล - ท่อระบายความร้อนสู่ทะเล
 - 3.2 ในกรณีโรงไฟฟ้าบ่อนอก มีการเช่าที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อสร้างสะพานลำเลียงถ่านหินข้ามทางรถไฟ และวางท่อสูบน้ำทะเล - ท่อระบายความร้อนลงทะเล ลอดทางรถไฟ

สำหรับประเด็นที่ว่า โครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกเป็น “การให้เอกชนร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ” หรือไม่ นั้น มาตราที่ 5 กำหนดความของ “การร่วมงานหรือดำเนินการ” ว่า

“ร่วมลงทุนกับเอกชนไม่ว่าวิธีใด หรือมอบให้เอกชนลงทุนแต่ฝ่ายเดียว โดยวิธีการอนุญาต หรือให้สัมปทาน หรือให้สิทธิไม่ว่าในลักษณะใด”

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ตามมาตราที่ 5 โครงการที่จะเป็นการให้เอกชนร่วมงานหรือดำเนินการ ในกิจการของรัฐจะต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล ม.ด.:3)

- มีการลงทุนกับเอกชนไม่ว่าโดยวิธีใด
- มอบให้เอกชนลงทุนแต่ฝ่ายเดียวโดยวิธีการอนุญาตหรือให้สัมปทานหรือให้สิทธิไม่ว่าในลักษณะใด

การผลิตกระแสไฟฟ้านั้นเป็นกิจการอันเป็นสาธารณูปโภคตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ซึ่งมีข้อที่ 3 ระบุว่า “การผลิตกระแสไฟฟ้านั้น เป็นกิจการอันเป็นสาธารณูปโภค” และข้อที่ 4 ระบุว่า “...เอกชนจะต้องได้รับอนุญาตหรือได้รับสัมปทานก่อน จึงจะดำเนินการได้...” โครงการโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและโรงไฟฟ้าบ่อนอกซึ่งขณะนี้ กำลังเจรจาขออนุญาตสัมปทานเพื่อการผลิตกระแสไฟฟ้านั้น จึงถือได้อย่างชัดเจนว่าเป็นโครงการที่ “รัฐร่วมลงทุนกับเอกชน” ตามนิยามของ พ.ร.บ. ฉบับนี้

โดยสรุปก็คือ จะเห็นว่าโครงการโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอก เป็นโครงการที่ต้องตามลักษณะของ พรบ. ว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 ครบทั้ง 3 ลักษณะ⁵³

อย่างไรก็ตาม กระบวนการอนุญาตให้ดำเนินการโรงไฟฟ้าทั้งสองไม่ถูกต้องตาม พรบ. ว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 ซึ่งปริญญา เทวานฤมิตรกุล (n.d.: 3-5) อธิบายดังนี้

โครงการที่เป็นโครงการที่เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ จะต้องมีกระบวนการพิจารณาอนุญาตตาม พรบ. ว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 ซึ่งมีกระบวนการแตกต่างไปโดยสิ้นเชิงจากโครงการของเอกชนโดยลำพัง คือ

โครงการใหม่ต้องมีการเสนอผลการศึกษาและวิเคราะห์โครงการต่อสำนักงานคณะกรรมการพิจารณาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อพิจารณาเห็นชอบ⁵⁴ จากนั้นต้องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการของโครงการ⁵⁵ และเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการ หน่วยงานเจ้าของโครงการจึงประกาศให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการได้⁵⁶ โดยมีคณะกรรมการเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกเอกชนเข้าร่วมงาน และพิจารณาดำเนินการอื่นตามที่เห็นสมควร⁵⁷ หน่วยงานเจ้าของโครงการต้องแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานเพื่อติดตามกำกับดูแลให้มีการดำเนินการตามที่กำหนดในสัญญา⁵⁸

แต่ทว่าในความเป็นจริงของกระบวนการพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินการโครงการโรงไฟฟ้าทั้งหิโนกรุดและบ่อนอกนั้น มิได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวแต่ประการใด แต่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ใน พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาตรา 48 คือ เมื่อรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมผ่านการพิจารณาของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมแล้ว หน่วยงานราชการต่างๆ ที่มีอำนาจหน้าที่ก็จะพิจารณาออกใบอนุญาตให้เป็นเรื่องๆ ไป เช่น การตั้งโรงงานต้องให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมอนุญาต การสร้างท่าเทียบเรือน้ำลึกต้องให้กรมเจ้าท่าอนุญาต เป็นต้น

เมื่อโครงการใดอยู่ในบังคับของ พรบ. ว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็ต้องเสนอต่อ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ให้ความเห็นชอบ จากนั้นจึงนำไปสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ตามมาตรา 47 พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 แต่ถ้าหากเป็น โครงการเอกชนโดยลำพัง ขั้นตอนในการจัดทำและการให้ความเห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็จะเป็นไปตามมาตรา 48 พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 คือ เพียงเสนอให้ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม พิจารณาให้

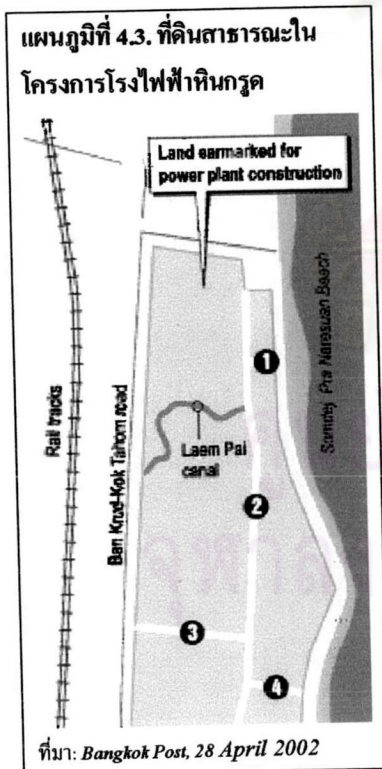
ความเห็นชอบเท่านั้น ซึ่งมีความแตกต่างกันมากทั้งอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่พิจารณาและมาตรฐานในการพิจารณา

ดังนั้น อย่างที่นายอนันต์ พงษ์พัฒนสกุล ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “ถึงเวลายกเลิกโรงไฟฟ้า” (ข่าวสด วันที่ 9 ธันวาคม 2544) ในเมื่อ โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก มิได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติที่กำหนดไว้ทั้งสองฉบับ หากแต่ได้ดำเนินการในลักษณะโครงการของเอกชนทั่วไป “...การอนุญาตต่าง ๆ ที่หน่วยงานรัฐได้ออกให้ไปแล้ว จึงมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมิชอบด้วยกฎหมาย การอนุญาตต่าง ๆ เหล่านั้นก็เป็นโมฆะ หากจะมีการดำเนินโครงการหินกรูดและบ่อนอกต่อไป จะต้องเริ่มต้นกระบวนการพิจารณาอนุญาตโครงการทั้งสองกันใหม่ทั้งหมด...”

4.4.3.2. ประเด็นปัญหาการเช่าที่ดินสาธารณะโดยมิชอบกฎหมาย

4.4.3.2.1. กรณีโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด

ชาวบ้านให้เหตุผลอย่างหนึ่งไม่เห็นด้วยการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดว่า มีการทุจริตในการอนุญาตใช้ที่ดินสาธารณะที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยตัวอาคารโรงไฟฟ้าและสิ่งปลูกสร้างที่อนุญาตจะปลูกสร้างทับลงบนที่สาธารณะดังกล่าวโดยมีหน่วยงานราชการและเจ้าหน้าที่ของบริษัทผู้เนี่ยนฯ ร่วมกันทำผิดกฎหมาย (นางจินตนา แก้วขาว วันที่ 8 พฤศจิกายน 2544) ประเด็นปัญหาการเช่าที่ดินสาธารณะโดยมิชอบกฎหมาย สามารถสรุปได้ดังนี้

ที่ดินที่จะตั้งโรงไฟฟ้าหินกรูดซึ่งอยู่บริเวณที่ติดชายทะเล หมู่ 9 ตำบลธงชัย มีที่ดินสาธารณะประโยชน์อยู่ทั้งหมด 3 ส่วน ส่วนแรก คือ หาดทรายทะเลกั้นระหว่างที่ดินของบริษัทผู้เนี่ยนฯ กับทะเล ส่วนที่สองคือ ทางสาธารณะประโยชน์ (1), (2), และ (4) ในแผนที่ 4.3) และทางเชื่อมจากถนนเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) ลงสู่ทะเล (3) ในแผนที่ 4.3) และส่วนที่สาม คือ ลำห้วยสาธารณะ (O-Laem Pal Cannel ในแผนที่ 4.3) ซึ่งทั้งหมดนี้ชาวบ้านใช้ประโยชน์ร่วมกันตั้งแต่เดิมจนถึงปัจจุบัน ทั้งการใช้ทางสาธารณะเป็นเส้นทางผ่านลงหาดร่ำร่า ในการประกอบอาชีพทำการประมงช้อนกุ้งเคย และเป็นเส้นทางผ่านสำหรับการท่องเที่ยวชมปะการังบริเวณเกาะร่ำร่า และบริเวณหินกรูด และใช้ลำห้วยในการจับปลา หาทอย ช้อนกุ้ง และเป็นทางระบายน้ำลงสู่ทะเล (กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด วันที่ 16 ตุลาคม 2544)

สำหรับที่ดินสาธารณะส่วนแรก ชาวบ้านจับหลักฐานการทุจริตว่า บริษัทร่วมกับเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินอำเภอบางสะพาน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9 ตำบลธงชัย นายอำเภอบางสะพาน และเจ้าหน้าที่กรม

เจ้าท่า ร่วมกันโกงที่ดินส่วนนี้ทั้งหมดหน้าชายหาด โดยการขอรังวัดออกโฉนด หรือ นส.3 ก ใหม่ เจ้าหน้าที่ที่ดินรายงานในการสอบเขตรังวัดว่า ไม่พบหลักเขตที่ดินหน้าชายทะเล” บริษัทผู้เนี่ยนฯ จึงสามารถขาย

ขอบเขตที่ดินออกไปได้ตามความต้องการ และได้ที่ดินเพิ่มประมาณ 4 ไร่เศษจากที่ดินสาธารณะเดิม⁶⁰ (สรุปประเด็นการทุจริต โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2544 : 1)

สำหรับส่วนที่สองและสาม เนื่องจากที่สาธารณะได้มาผ่ากลางโรงไฟฟ้าอยู่ นั่นคือ ทางสาธารณะจะผ่านตัวอาคาร โรงไฟฟ้า เครื่อง Boiler House ปล่องไฟ ถานสายส่งกระแสไฟฟ้า เครื่องระบายความร้อน (Cooling Tower) ส่วนห้วยสาธารณะ จะผ่ากลางกองขี้เถ้าขนาด 720,000ตันและเครื่องสูบน้ำเข้า บริษัทยูเนียนฯ จึงมายื่นขออนุญาตใช้ที่สาธารณะสำหรับส่วนที่สองและสามดังกล่าว ตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน โดยมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ของบริษัทยูเนียนฯ⁶¹ เป็นผู้ดำเนินการ (นางจินตนา แก้วขาว วันที่ 8 พฤศจิกายน 2544) ในกระบวนการอนุญาตให้ใช้ที่ดินสาธารณะส่วนดังกล่าว มีความคิดที่ชัดเจนดังนี้ (นางจินตนา แก้วขาว วันที่ 12 มิถุนายน 2544; วันที่ 23 มกราคม 2545; กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด n.d.(2544))

▪ บริษัท ฯ เปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินทั้งหมดให้ดูเหมือนไม่มีที่สาธารณะอยู่

โดยหลักเกณฑ์ การอนุญาตต้องไม่ขัดต่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของราษฎร⁶² เพื่อที่จะเข้าหลักเกณฑ์นี้ บริษัทยูเนียนฯ ได้ขอรวมแปลงที่ดินย่อยหลายแปลงให้เป็นแปลงเดียวกันต่อสำนักงานที่ดินอำเภอ บางสะพาน และปรับสภาพทางสาธารณะและห้วยสาธารณะเพื่อจะรวมแปลงของโฉนดที่ดินในช่วงประมาณตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม 2542 ทำให้ทางสาธารณะเดิมของประชาชนหายไป ชาวบ้านไม่สามารถใช้ทางและห้วยสาธารณะที่แท้จริงได้ ทั้งนี้บริษัท ฯ เปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินทั้งหมดให้ดูเหมือนไม่มีที่สาธารณะอยู่ เพื่อที่จะอ้างว่าประชาชนไม่ใช่แล้ว หลังจากนั้นก็ปิดกั้นล้อมรั้ว ไม่ให้ประชาชนไปใช้ที่ดินสาธารณะ จากนั้น ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 9 ตำบลธงชัย และเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินอำเภอบางสะพาน รายงานตรวจสอบเขตรังวัดว่า ที่ดินสาธารณะ เป็นที่รกร้างว่างเปล่าไม่มีการใช้ประโยชน์แล้ว เพื่อให้บริษัทเข้าเงื่อนไขการอนุญาต(หนังสือให้คำรับรองและยินยอม จากนายณรงค์ วงษ์สวัสดิ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9 ตำบลธงชัย) แต่ที่จริงแล้วเป็นรายงานเท็จเนื่องจากว่า ชาวบ้านยังต้องการให้ที่ดินสาธารณะเป็นที่ดินที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

▪ บริษัทยูเนียนฯ ขาดคุณสมบัติในการขอเช่าที่ดินสาธารณะ

เงื่อนไขในการขออนุญาตในข้อที่ 1 ตามหนังสือของสำนักนายกรัฐมนตรีที่ นร.1306/ว8670 ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2541 คือ ผู้ขออนุญาตต้องเป็นนิติบุคคลสัญชาติไทย แต่ที่ว่ากรณีบริษัทยูเนียนฯ มีต่างชาติถือหุ้นอยู่ถึง 90 % จึงเป็นนิติบุคคลต่างดาว ขาดคุณสมบัติตั้งแต่ต้น แต่บริษัทก็รายงานเท็จ อ้างว่ามีสัญชาติไทย⁶³

▪ บริษัทยูเนียนฯ ให้ช่างรายงานทุจริตทำแผนที่เท็จ

จากการคำนวณโดยช่างรังวัดที่ดิน ที่สำนักงานที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์⁶⁴ เมื่อพฤศจิกายน 2541 (ก่อนที่บริษัทปรับพื้นที่) ที่ดินในส่วนของโรงไฟฟ้า มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 253-2-40 ไร่ ที่ดินโดยรวมของบริษัทยูเนียนฯที่มีเอกสารสิทธิโดยทั้งที่มีโฉนดและน.ส.ก. มีจำนวน 240-3-10 ไร่ ดังนั้น ที่ดินสาธารณะส่วนที่สองและสามซึ่งเป็นทางสาธารณะและห้วยสาธารณะ จึงมีจำนวนรวมกันประมาณ 12-3-33 ไร่ คือ ทางสาธารณะ ประมาณ 7 ไร่ และห้วยสาธารณะ ประมาณ 5 ไร่

อย่างไรก็ตามโดยที่ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการอนุญาตตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2535 ข้อ 2.2(3)⁶⁵ การอนุญาตใช้ที่สาธารณะต้องไม่เกิน 10 ไร่

ต่อ 1 บริษัท บริษัทยูเนียนฯ จึงให้ช่างรายงานทุจริตทำแผนที่เท็จเพื่อให้บริษัทเข้าเงื่อนไขการขออนุญาต กล่าวคือ ให้ช่างรังวัดทำแผนโดยให้ความกว้างของทางสาธารณะเล็กลงจากเดิม 8 เมตร เหลือ 6 เมตร โดยตลอดทาง⁶⁶ และลดขนาดลำห้วยสาธารณะในส่วนที่สาม ลงจนเหลือพื้นที่สาธารณะเพียง 9 ไร่เศษ⁶⁷ ก็คือ ที่ดินสาธารณะส่วนที่สองและสามขาดไปจากเดิมกว่า 2 ไร่ (กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด 2544 : 2)

กล่าวโดยสรุปก็คือ บริษัทยูเนียนฯ โกงที่ดินสาธารณะในส่วนแรก ส่วนที่สองและสาม รวมประมาณ 6 ไร่ คือ ที่ดินสาธารณะหาดทรายทะเล 4 ไร่ บวกทางและห้วยสาธารณะ 2 ไร่ มูลค่าตลาดกว่า 30 ล้านบาทซึ่งชาวบ้านค่อนข้างมั่นใจว่า บริษัททำผิดกฎหมายให้พวกข้าราชการที่เกี่ยวข้องทั้งหมดช่วยเหลือทำผิดให้เป็นถูก โดยบริษัทมีเงินสดเป็นค่าตอบแทน ข้าราชการเหล่านี้คอร์รัปชันกันครั้งใหญ่ ทั้งๆที่ที่สาธารณะเป็น “...สมบัติของชาติ ของคนไทยทั้งประเทศ เป็นของประชาชนส่วนรวม สมควรที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจะปกป้องและรักษาไว้อย่างเต็มกำลังความสามารถ...” (นางจินนา แก้วขาว วันที่ 8 พฤศจิกายน 2544)

4.4.3.2.2. กรณีโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก

ในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2538 แกนนำชาวบ้านบ่อนอกได้นำชาวบ้านประมาณ 10 คน เข้าพบผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดประจวบฯ เพื่อขอทราบรายละเอียดการขอใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ ได้ทราบว่า เรือนจำจังหวัดประจวบฯ ขอใช้ที่ดิน 800 ไร่ สำหรับปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้า 400 ไร่ อาคารต่าง ๆ ประมาณ 100 ไร่ และกันไว้เป็นที่สำหรับขยายในอนาคต 300 ไร่ อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า โครงการของเรือนจำไม่สามารถดำเนินงานได้ เนื่องจากว่า บริษัทฯ ได้เช่าที่ดินไว้ทั้งหมด จากนั้น ชาวบ่อนอกเริ่มได้ศึกษากระบวนการเช่าที่ดินสาธารณะของบริษัทกอล์ฟฯ โดยขอความช่วยเหลือจากสหภาพความแห่งประเทศไทย และในที่สุดจัดทำเอกสารเรื่อง “ข้อโต้แย้งของกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอกต่อคำชี้แจงของบริษัทกอล์ฟ เพาเวอร์ เจเนอเรชัน จำกัด: กรณี การเช่าที่ดินสาธารณะประโยชน์มีขอบด้วยกฎหมาย และกรณี การไม่ปฏิบัติตามได้ข้อบังคับแห่ง พรบ. ว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535” เพื่อสรุปและเปิดเผยปัญหาสิทธิของชาวบ้านในการเช่าที่ดินสาธารณะของบริษัทกอล์ฟฯ

ในเอกสารดังกล่าวนี้ ชาวบ้านบ่อนอกยืนยันว่า กระบวนการเช่าที่ดินสาธารณะประโยชน์ของบริษัทกอล์ฟฯ ไม่ถูกต้องตามข้อกำหนดแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2535 โดยมีเหตุผลดังนี้ (กลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก 2544: 1-5)

■ ประชาชนในพื้นที่ยังคงใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์

ในกรณีการอนุญาตใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของบริษัทกอล์ฟฯ ในวันที่ 30 กันยายน 2539 ที่บริษัทกอล์ฟฯ ขอใช้ที่สาธารณะในส่วนที่สงวนเลี้ยงสัตว์คลองชายธง เนื้อที่ 931-3-50 ไร่ (นส.ฉบับที่ 3775/2514) ขัดข้อง มาตรา 9 หมวด 3 ข้อ 2.1(2)⁶⁸ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2535 ซึ่งกำหนดว่า การอนุญาตใช้ที่ดินต้องไม่ขัดต่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของราษฎรเนื่องจากว่า ประชาชนในพื้นที่ยังคงใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ดังกล่าวร่วมกันโดยมีลักษณะการใช้ประโยชน์ดังนี้ ได้แก่

- ใช้เป็นที่เก็บพืชผักธรรมชาติ สำหรับการดำรงชีวิต

- ใช้เป็นที่หาสัตว์เพื่อการดำรงชีวิต เช่น นก แะ สัตว์น้ำต่างๆ
- ใช้เป็นเส้นทางในการเดินทางไปหาปลาและสัตว์น้ำที่ทะเลและคลองในบริเวณนั้น
- ใช้เป็นที่เดินทางและพักแรมในการไต่เขย ที่ขุกขุมมากในเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ของแต่ละปี
- ใช้เป็นสถานที่เลี้ยงวัวของประชาชนซึ่งมีลักษณะการปล่อยให้หากินหญ้าในเวลาเช้าและคืนกลับบ้านในเวลาเย็น

▪ การใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ในระยะเวลา “ยาวนานเกินไป”

มาตรา 9 หมวด 4 ข้อ 24 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2535 กำหนดว่า “...การอนุญาตให้อนุญาตตามกำหนดเวลาซึ่งสมควรรับกิจการที่กระทำภายในกำหนดแต่ไม่เกิน 5 ปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต...” แต่เนื่องจากบริษัทกอล์ฟฯ มีอายุสัญญาซื้อขายไฟฟ้า(PPA) ทำไว้กับกฟผ. ถึง 25 ปี จึงจำเป็นต้องใช้ที่ดินสาธารณะดังกล่าวอย่างต่อเนื่องโดยจะขออนุญาตต่อสัญญาเช่าทุกๆ 5 ปีซึ่งเป็นผูกมัดให้มีการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ในระยะเวลา “ยาวนานเกินไป” ซึ่งขัดต่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของประชาชน

▪ บันทึกรับขึ้นสูตรสอบสวนการขออนุญาตตามความในมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

ในข้อ 2 ของบันทึกรับขึ้นสูตรสอบสวนการขออนุญาตตามความในมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน แบบ ท.ค. 67 ลงวันที่ 23 มิถุนายน 2538 ได้ระบุไว้ว่า “...เป็นที่ดินรัฐประเภทใด(ถ้าเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันก็ให้ชี้แจงด้วยว่าราษฎรยังใช้ประโยชน์ร่วมกันอยู่หรือไม่ หรือรัฐจัดหาที่ดินอื่นให้ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกันแทนแล้ว)...” ซึ่งผลการชันสูตรสอบสวนระบุว่า “...เป็นที่ดินของรัฐที่ประชาชนยังใช้ประโยชน์ร่วมกัน...” ดังนั้น การอนุญาตใช้ที่ดินสาธารณะดังกล่าวจึงถือว่า ขัดต่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของประชาชนอย่างชัดเจน

▪ การให้ข้อมูลผิดของบริษัทกอล์ฟฯ

ตามบันทึกรับขึ้นสูตรสอบสวนการขออนุญาตตามความในมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน แบบ ท.ค. 67 ข้างต้น โดยนายวรสรรพค ฉัตรพาน ผู้รับมอบอำนาจของบริษัทกอล์ฟฯ ระบุในข้อ 1 ว่า “...ข้าพเจ้ามีความประสงค์ขอประกอบกิจการในที่ดินของรัฐ...ในการกิจการก่อสร้างโรงไฟฟ้าตามโครงการของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และได้ประกอบกิจการนี้ตั้งแต่วันที่ 22 กันยายน 2537...”

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2537 บริษัทกอล์ฟฯ ยังไม่ได้ถูกคัดเลือกเป็นไอพีที ในความจริงแล้ว กฟผ. ได้มีประกาศชวนเอกชนให้เข้ามาลงทุน ในโครงการ ไอพีทีเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2537 (http://www.egat.or.th/dppd/eng_ipp_.html) บริษัทกอล์ฟฯ ได้รับการคัดเลือกให้ชนะการประมูลโครงการ ไอพีทีเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2539(http://www.egat.or.th/dppd/eng_ipp_.html) และลงนามสัญญาซื้อขายไฟฟ้า(PPA)กับกฟผ.เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2540 เพราะฉะนั้น จึงถือว่า การให้การของบริษัทกอล์ฟฯต่อเจ้าพนักงานที่ดินอำเภอเมืองฯ เป็นการให้การเป็นเท็จ เพื่อให้เจ้าพนักงานหลงผิด การขออนุญาตและการอนุญาตนั้นจึงเป็นโมฆะ

▪ มติอบค.ขัดต่อข้อกฎหมาย

เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2537 สภาตำบลบ่อนอก มีมติอนุญาตให้บริษัท กัลฟ์ อิเล็กทริก จำกัด เข้าที่ดินสาธารณะประโยชน์ (ที่สงวนเลี้ยงสัตว์คลองชายธง) จำนวน 931-3-50 ไร่ เป็นเวลา 50 ปี (สำเนารายงานการประชุมสภาตำบลบ่อนอกครั้งที่ 3/2538 วันที่ 18 พฤศจิกายน 2537) การลงมติอนุญาตนั้นเกินอำนาจและเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ โดยที่ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการอนุญาตตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2535 ข้อ 2.2(3)⁶⁹ การอนุญาตใช้ที่ดินสาธารณะต้องไม่เกิน 10 ไร่ ต่อ 1 บริษัท และมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2535 หมวด 4 ข้อ 24 ระบุว่า "...การอนุญาต ให้อนุญาตตามกำหนดเวลาซึ่งสมควรรับกิจการที่กระทำภายในกำหนดแต่ไม่เกิน 5 ปีนับแต่วัน ที่ออกใบอนุญาต..." ดังนั้น การอนุญาตให้เข้าที่ดินสาธารณะโดยสภาตำบลบ่อนอกในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2537 นั้นจึงขัดต่อหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2535 อย่างชัดเจน

หลังจากได้ทราบว่ามีมติสภาตำบลบ่อนอกเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2537 ไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว บริษัทกัลฟ์ฯ ขออนุญาตใช้ที่ดินใหม่ ต่อสำนักงานที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดประจวบฯ ได้มีคำสั่งอนุญาตตามคำขอครั้งที่ 2 ให้บริษัทกัลฟ์ฯ เข้าที่ดินสาธารณะประโยชน์ เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2539 3 เนื้อที่ 9-3-68 ไร่ มีกำหนด 5 ปี ในกระบวนการอนุญาตในครั้งนั้น ปรากฏอีกว่า มีความมิชอบกฎหมาย กล่าวคือ จังหวัดฯ ได้ทำการอนุญาตไปโดยพลการ ไม่ได้นำคำขออนุญาตเข้าที่ดินครั้งที่ 2 ของบริษัทกัลฟ์ฯ กลับไปให้สภาตำบลบ่อนอกพิจารณาใหม่ซึ่งถือว่า ผิดขั้นตอนในการอนุญาต เนื่องจากว่า การอนุญาตให้เข้าที่ดินสาธารณะประโยชน์ต้องปฏิบัติตามหมวด 3 ข้อ 2.1(2)⁷⁰ และหมวด 4 ข้อ 24 ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนเนื้อที่ดินและจุดประสงค์ในการขอใช้ที่ดินแตกต่างจากเดิมที่สภาตำบลบ่อนอกได้มีมติอนุญาตไว้

การที่จังหวัดฯ ไม่ได้ส่งเรื่องกลับไปให้สภาตำบลบ่อนอกพิจารณาใหม่ให้เห็นชอบนั้น ทางจังหวัดอ้างว่า จะเกิดความล่าช้าต่อนักลงทุน และให้ยึดถือมติสภาตำบลเดิม แต่มติเดิมนั้นถือว่าเป็นมติที่มีชอบกฎหมายอย่างที่กล่าวมาข้างต้นซึ่งหมายความว่า การที่ยึดถือมติเดิมนั้นเป็น โฆษะ ดังนั้นคำสั่งอนุญาตให้เข้าที่ดินสาธารณะของบริษัทกัลฟ์ฯ จึงมิชอบด้วยกฎหมายอย่างชัดเจน

โดยสรุปแล้ว การอนุญาตให้เข้าที่ดินสาธารณะของบริษัทกัลฟ์ฯ มิชอบด้วยกฎหมายโดยสิ้นเชิง โดยการค้นพบปัญหาความไม่ชอบธรรมในการเข้าที่ดินสาธารณะดังกล่าวนี้ ทำให้ชาวบ้านบ่อนอก มีความไม่เชื่อมั่นต่อบริษัทกัลฟ์ฯ และระบบราชการ มากขึ้น ปัจจุบันนี้ ใบอนุญาตให้เข้าที่ดินสาธารณะซึ่งบริษัทกัลฟ์ฯ ได้รับเมื่อปี 2539 หมดอายุแล้ว จากนั้นบริษัทกัลฟ์ฯ ไม่ได้ขออนุญาตอีกต่อไปแล้ว แต่ทว่าความไม่เชื่อมั่นของชาวบ้านต่อบริษัทกัลฟ์ฯ นั้นกลับขยายออกไปมากขึ้นจนที่ ชาวบ้านบอกว่า "...ไม่เชื่อทั้งหมดที่บริษัทพูดออกมา เชื่อถือไม่ได้ โดยสิ้นเชิง..." (นายจรัล หอมจันทร์ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2545)

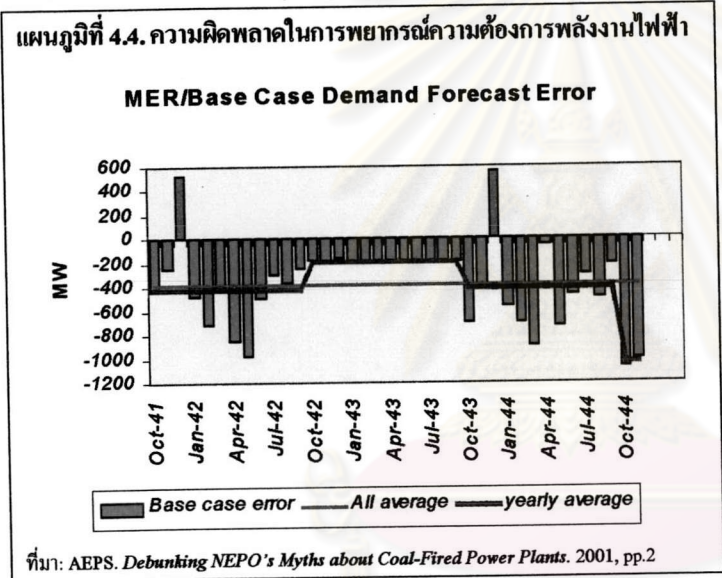
4.4.4. ประเด็นปัญหาสัญญาซื้อขายไฟฟ้า (PPA) และความผิดพลาดในการพยากรณ์ความต้องการไฟฟ้า

เหตุผลหลักสำคัญอย่างหนึ่งในการคัดค้าน โครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก คือ หากพิจารณาความจริงของสถานการณ์พลังงานไฟฟ้าในปัจจุบัน ไม่จำเป็นต้องมีการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกแต่อย่างใด หากสร้างแล้ว เนื่องจากสัญญาซื้อขายไฟฟ้าซึ่งทำการลงนามระหว่างบริษัทเจ้าของโรงไฟ

ฟ้ากับ กฟผ.เป็นสัญญาที่รัฐเสียเปรียบ (สัญญาทาส) ทำให้เกิดภาระหนี้สิน (ค่าโง่) แก่รัฐและประชาชนมากขึ้น ซึ่งไม่สมควรที่จะเกิดขึ้น สามารถอธิบายได้โดยรายละเอียดดังนี้

4.4.4.1. ความเห็นต่อการพยากรณ์ความต้องการพลังงานไฟฟ้า

ตั้งแต่ปี 2537 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ตกลงในหลักการที่จะทำสัญญาซื้อไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระหรือไอพีที 7 โครงการ รวมกำลังผลิต 5,943.5 เมกะวัตต์ กระทั่งก่อนวิกฤตเศรษฐกิจในเดือนมิถุนายน 2540 กฟผ.ลงนามทำสัญญากับ ไอพีที ไปแล้ว 3 โครงการ รวมกำลังผลิต 2,800 เมกะวัตต์ ต่อมาเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจและประกาศลอยตัวค่าเงินบาท ก็ได้มีการปรับแผนพัฒนาไฟฟ้าใหม่เนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำรุนแรง ความต้องการใช้ไฟฟ้าลดลงอย่างมากถึง 5,860 เมกะวัตต์ แต่กระนั้นในเดือนตุลาคม 2540 คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพข.) ก็ยังมีมติให้ กฟผ.เร่งลงนามซื้อไฟฟ้าจาก ไอพีที ที่เหลืออีก 4 โครงการ โดยด่วน ในขณะที่กำลังสำรองไฟฟ้าของประเทศสูงกว่ามาตรฐานมากอยู่แล้ว (กลุ่มบริษัทท้องถิ่น บ่อนอก และกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด วันที่ 11 มกราคม 2545)

หลังวิกฤติเศรษฐกิจเป็นต้นมา กำลังสำรองไฟฟ้าสูงถึงระดับ 30 ถึง 40 % (ไทยโพสต์ วันที่ 6 เมษายน 2543) ในเดือนมกราคม 2544 สูงถึง 50 % โดยทั่วไปแล้วปริมาณไฟฟ้าสำรองควรอยู่ที่ตัวเลข 15 % แสดงให้เห็นว่าการคาดการณ์ความต้องการพลังงานไฟฟ้าที่จัดทำโดยสพช. เป็นการคาดการณ์ที่ผิดพลาดและเป็นการคาดการณ์ “เกินจริง” (ดู แผนภูมิที่ 4.4.)

ในการพยากรณ์ความต้องการพลังงานไฟฟ้า 5 ปีข้างหน้า สพช. ใช้ตัวเลขการคาดการณ์ที่เป็นทางการเรียกว่า กรณีฐาน (base case) ซึ่งเป็นตัวเลขที่ปรับเปลี่ยนเพียงเล็กน้อยจากตัวเลขคาดการณ์กรณีเศรษฐกิจฟื้นตัวปานกลาง (MER) หรืออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ 4.7% ต่อปีในช่วง 2544-2548 และอ้างว่า ถ้าหากมีการยกเลิกโครงการ โรงไฟฟ้าของบริษัทกฟผ. บริษัทยูนิยอนฯ รวมถึงบริษัทบีแอลซีพี อีก 1 โรง (สพช 2544 : 117) กำลังไฟฟ้าสำรองก็จะลดลงเหลือเพียง 2.35% ในปี พ.ศ. 2550 จากระดับ 15% ที่ตั้งไว้เป็นมาตรฐาน ในแผนพัฒนากำลังผลิตกระแสไฟฟ้า 2544-2559 (PDP 2001) อย่างไรก็ตาม การพยากรณ์กรณีฐาน (base case) ซึ่งปรับจากการพยากรณ์กรณีเศรษฐกิจฟื้นตัวปานกลาง (MER) นั้น ไม่มีความเหมาะสมกับความจริง เช่น อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริงในปี 2544 คือ 1.3% เท่านั้น

จะกล่าวได้ว่า เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยก็ประกาศตัวเลขประมาณการสำหรับอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของปี 2545 แค่ 1-3% จะมีความเป็นไปได้น้อยมากที่จะมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ 4.7% ต่อปีในช่วง 5 ปีข้างหน้า และหากดูความต้องการไฟฟ้าที่เกิดขึ้นจริง ก็จะเห็นว่า มีความใกล้เคียงมากกว่ากับกรณีเศรษฐกิจฟื้นตัวช้า (LER) (AEPS 2001: 2)

นอกจากความผิดพลาดในการพยากรณ์ความต้องการพลังงานไฟฟ้าซึ่งเนื่องมาจากการเลือกใช้กรณีฐาน (base case) ในการพยากรณ์ ยังมีความผิดพลาดและความน่าสงสัยมากมาย เช่น ยังรวมเอาความต้องการไฟฟ้า 1,300 เมกะวัตต์ ของโรงเหล็กสหวิริยาที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เอาไว้อีกด้วย ทั้งๆ ที่บริษัทสหวิริยาได้ยกเลิกโครงการขยายโรงงานไปแล้ว แต่ทว่า สพช.ก็ไม่มีมีการปรับตัวเลขดังกล่าวออกไป และหากดูตามแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า (Power Development Plan) หรือ PDP 2001 ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากบอร์ด กฟผ. ไปเมื่อเดือนกันยายน 2544 จะพบได้อีกว่า มีการถอดโรงไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) จำนวน 5 โรงออกจากระบบก่อนครบอายุการใช้งาน⁷¹ ทั้งๆ ที่ต้นทุนคงที่ (fixed cost) ของโรงไฟฟ้าทั้ง 5 โรงดังกล่าวก็ยังคงคิดรวมอยู่ในค่าไฟฟ้าฐานที่ผู้ใช้ต้องจ่าย

ตารางที่ 4.1. อัตราพลังงานไฟฟ้าสำรอง

Year	Reserve Margin			
	PDP 2001	PDP 2001 without coal IPPs	PDP 2001 vs. LER	PDP 2001 with no early retire-ments and no Gulf& Union vs. Adj. Base Case - 1300MW
2544	30%	31%	37%	32%
2545	40%	32%	50%	45%
2546	35%	35%	49%	40%
2547	23%	23%	38%	31%
2548	19%	15%	36%	21%
2549	15%	6%	34%	17%
2550	17%	2%	36%	19%
2551	22%	9%	43%	25%
2552	16%	2%	36%	18%
2553	15%	3%	35%	15%
2554	16%	5%	37%	17%

ที่มา: AEPS. *Debunking NEPO's Myths about Coal-Fired Power Plants*. 2001, pp.4

กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต (AEPS 2001: 2) เห็นว่า “...ถ้าหากจะลดการผันความต้องการไฟฟ้าให้ดูเป็นไปได้หรือเป็นจริงมากขึ้น โดยนำความต้องการ 1,300 เมกะวัตต์⁷² ของโรงเหล็กสหวิริยาที่บางสะพานออกไป และปรับ PDP2001 โดยไม่มีการปลดโรงไฟฟ้าออกจากระบบก่อนกำหนดแล้ว กำลังไฟฟ้าสำรองในกรณีที่ยกเลิกทั้งสองโครงการของกัลฟ์และยูเนียนฯ จะแตกต่างอย่างมากจากที่ สพช.เปิดเผย⁷³...” กำลังสำรองผลิตไฟฟ้าจะพอสำหรับใช้งานไปอีกอย่างน้อย 10 ปี ดังนั้น โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกจึงไม่มีความจำเป็นใดๆ เลย ในการรักษาความมั่นคงของระบบซึ่งเห็นได้จากตารางที่ 4.1.

สรุปก็คือ ความผิดพลาดในการพยากรณ์ซึ่งมากำหนด PDP 2001 โดยทำตั้งแต่เดือนกันยายน 2541 ดังกล่าวนี้นำให้มีปริมาณไฟฟ้าสำรองเหลือมาก ภายใต้อัตราการผลิตไฟฟ้าสำรองที่ล้นระบบในขณะนี้ การทำสัญญาซื้อไฟฟ้าเอกชนอีกกว่า 5,000 เมกะวัตต์ ระยะยาว 25 ปี จึงถือเป็นความผิดพลาดอย่างใหญ่หลวง แทนที่จะลดภาระการลงทุนภาครัฐตามเป้าหมายเดิม กลับเป็นการสร้างหนี้สินสาธารณะให้เพิ่มขึ้นอย่างมาก⁷⁴

4.4.4.2. สัญญาเช่า และ ค่าโง่

การทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้าในโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก และโครงการ ไอพีที ส่วนใหญ่ เป็นสัญญาซื้อขายไฟฟ้ากำหนด 25 ปี ซึ่ง กฟผ.ต้องจ่ายค่าไฟฟ้าให้แก่บริษัทเป็นสองส่วน คือ ค่าความ

พร้อมจ่ายพลังไฟฟ้า (Availability Payment : AP) และค่าพลังงานไฟฟ้า (Energy Payment : EP)⁷⁵ สำหรับค่าความพร้อมจ่ายพลังไฟฟ้า (Availability Payment : AP) นั้น จะกล่าวได้ว่า เป็นตัวอย่างของเนื้อหาในสัญญาที่แสดงถึงความได้เปรียบของบริษัทเอกชนและความยินยอมเสียเปรียบของรัฐและประชาชน ได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ

ค่าความพร้อมจ่ายพลังไฟฟ้า (Availability Payment : AP) เป็นค่าที่ กฟผ. ต้องจ่ายให้บริษัทในการลงทุนก่อสร้างและรักษาโรงไฟฟ้าให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะจ่ายไฟฟ้าได้ตามที่กำหนด ไม่ว่า กฟผ. จะส่งให้โรงไฟฟ้าเดินเครื่องจ่ายไฟฟ้าหรือไม่ก็ตาม โครงสร้างของค่า AP จะประกอบไปด้วยต้นทุนคงที่ทั้งหมดบวกด้วยอัตราผลตอบแทนการลงทุน 18 ถึง 20 % ด้วยลักษณะ “ไม่เอาก็ต้องจ่าย” ของค่าความพร้อมจ่ายพลังไฟฟ้า หรือ AP นี้ ผู้ใช้ไฟต้องจ่ายแพงขึ้นสำหรับกำลังการผลิตที่ไม่มีเจตจำนงแต่อย่างใด

รายงานประจำปี 2543 ของ กฟผ. ระบุว่า ภาระผูกพันจากการเซ็นสัญญาซื้อขายไฟฟ้า 25 ปีกับบริษัท กสท. และบริษัท ยูนิยอนฯ มีมูลค่า 229,593 และ 376,123 ตามลำดับ ตัวเลขนี้รวมทั้งค่าซื้อเพลิงและค่าพร้อมจ่าย (AEPS 2001: 10)⁷⁶ ซึ่งหมายความว่า เมื่อสร้างโรงไฟฟ้า บริษัท กสท. และบริษัท ยูนิยอนฯ จะได้รับเงินรวมกันถึง 347,000 ล้านบาทในรูปของค่าความพร้อมจ่าย⁷⁷ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ กฟผ. ต้องจ่ายเงิน 347,000 ล้านบาทในรูปของค่าความพร้อมจ่าย เพื่อเอกชนสร้างโรงไฟฟ้าราคา 75,000 ล้านบาท⁷⁸ ในขณะที่ผู้ใช้ไฟฟ้าจะต้องจ่าย 18,000 ล้านบาทต่อปี หรือเฉลี่ย 70,000 บาทต่อหลังคาเรือนให้กับบริษัททั้งสองแห่งนี้⁷⁹ ภาระจากโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกจะทำให้ค่าเอฟที (FT)⁸⁰ เพิ่มขึ้น 0.18 บาทต่อกว.- ชม.⁸¹ ซึ่งเป็นภาระที่ไม่สมควรเกิดขึ้น เพราะโรงไฟฟ้าทั้งสองแห่งนี้ไม่จำเป็นต้องระบบไฟฟ้าแต่อย่างใด (AEPS 2001: 10)

นอกจากค่าความพร้อมจ่ายหรือ AP ดังกล่าวนี้อีกยังมีเงื่อนไขอีกอย่างหนึ่งในสัญญาที่แสดงถึงความได้เปรียบของบริษัทเอกชนก็คือ เงื่อนไขสัญญาแบบ BOO⁸² ที่ระบุให้เอกชนเป็นผู้สร้างและดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าจนครบอายุสัญญา 25 ปี จากนั้น โรงไฟฟ้าตกเป็นของเอกชนซึ่งหมายความว่า บริษัท ยูนิยอนฯ และบริษัท กสท. ได้ผลัดภาระความเสี่ยงทั้งหมด และต้นทุนทุกอย่างในการก่อสร้างแม้แต่ค่าซื้อที่ดินซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ไม่เสื่อมราคา ตลอดจนผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นมาไว้ในค่าความพร้อมจ่ายหรือ AP ที่ กฟผ. แล้ว ยังสามารถนำทรัพย์สินในโครงการไปเพื่อหาผลประโยชน์ได้อีกทั้งที่ได้กำไรไปแล้ว ในขณะที่รัฐและประชาชนไม่ได้อะไรเลยจากโครงการนั้น

กล่าวโดยสรุปก็คือ เนื่องจากความผิดพลาดในการพยากรณ์ความต้องการไฟฟ้า และการจัดหาพลังงานไฟฟ้าซึ่งจัดทำบนพื้นฐานการพยากรณ์ที่ผิดพลาด หากโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกสามารถเดินหน้าก่อสร้างได้สำเร็จ ไม่สามารถรับกระแสไฟฟ้าเข้าสู่ระบบได้เนื่องจากปริมาณไฟฟ้ามืดเกินพอ โครงการโรงไฟฟ้าทั้งสองจึงไม่มีความจำเป็นสำหรับระบบพลังงานไฟฟ้าของไทย แต่ทว่าลักษณะสัญญาของโครงการที่เรียกว่า สัญญาทาโสอย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้เกิดภาระ คือ ค่า โง่ ที่ต้องจ่ายและก็ไม่หันไปผู้บริโภครไฟฟ้าที่ต้องแบกรับภาระนี้รวมถึงเงินภาษีของประชาชน

4.5. สรุป

ฉันทนา บรรพศิริชาติ(2544) ได้กล่าวว่า “...มีอบที่มีอายุสืบเนื่องยาวนานมักจะมาจากปัญหาพื้นฐานเรื่องความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน พุ่งง่าๆ ก็คือ เพราะมันเป็นเรื่องลำบาก ถ้าไม่มีปัญหาคับข้องใจจริงๆ ก็คงไม่มา (ประทั่งที่กรุงเทพฯ : ผู้เขียน)...”

ในกรณี “น็อบ” ชาวบ้านกรูดและบ่อนอกก็เช่นเดียวกัน คือ ดังได้พิจารณาในบทนี้ ขบวนการคัดค้าน โครงการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกเป็นปฏิกริยาต่อวิกฤติจากโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน ชาวบ้านเกรงว่า โรงไฟฟ้าจะทำให้วิถีชีวิตของเขาได้รับผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำมาหากิน เรื่องสภาพแวดล้อมที่เขาเคยอยู่ เรื่องความสวยงามของธรรมชาติ เรื่องสุขภาพอนามัยที่อาจได้รับผลกระทบจากการมีฝุ่นละออง มีฝนกรดที่อาจเกิดจากฝุ่นละอองถ่านหินผสมกับน้ำฝนตกลงมาทำลายสุขภาพประชาชน สัตว์เลี้ยง และต้นไม้ ในการเกิดขึ้นของขบวนการ มีการประสบปัญหามากมาย การก่อตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวจึงค้างค้ำในชั่วครวญ แต่ขบวนการคัดค้าน โครงการของชาวบ้านมิได้ยุติลง เนื่องจากชาวบ้านเห็นว่า หากปล่อยให้มีการสร้างโรงไฟฟ้า ความเสียหายที่ตามมาคงจะมีมากเกินจนที่ยอมรับไม่ได้ ความกังวลต่อผลกระทบจากโรงไฟฟ้าซึ่งมีอยู่ในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการก่อตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหว นำโดยกลุ่มผู้นำชุดใหม่ซึ่งเติบโตขึ้นมาในชุมชนแทนกลุ่มผู้นำท้องถิ่นเก่า

ความกังวลของชาวบ้านนั้นถูกมองโดยตลอดว่า เป็น “ความกังวลเกินเหตุผล” ทางเจ้าของโครงการมีความเห็นว่า ชาวบ้านหวาดวิตกกังวลกับปัญหามลพิษจากโรงไฟฟ้าเนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจต่อเทคโนโลยีที่สมัยของโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกซึ่งมีความแตกต่างจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะที่ชาวบ้านมักจะยกขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อแสดงให้เห็นถึงผลกระทบจากโรงไฟฟ้าถ่านหิน ดังเช่น ในเอกสารเรื่อง “...การมีส่วนร่วมของชุมชน โครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูด ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์...” (n.d. : 1) บริษัทยูนิยอนฯ กล่าวถึงสถานการณ์การคัดค้านว่า สาเหตุของการคัดค้าน ก็คือ “...ลักษณะของ NIMBY Syndrome (หรือไม่ต้องการให้สร้างในถิ่นของตน)...” และกล่าวอีก (n.d. : 2) ว่า “...กลุ่มที่มีลักษณะ NIMBY Syndrome เป็นเหตุจูงใจในการดำเนินกิจกรรม(ของการคัดค้าน: ผู้เขียน) แต่มีความเข้าใจในกระบวนการ หลักการและเหตุผลของโครงการมากขึ้นและเริ่มให้การยอมรับต่อโครงการ...”⁸³

อย่างไรก็ตาม จากการพิจารณาเหตุผลในการคัดค้านในบทนี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การที่มองการคัดค้านของชาวบ้านกรูดและบ่อนอกมาจากขาดความเข้าใจหรือ NIMBY Syndrome นั้นไม่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์การคัดค้าน ในความเป็นจริง เป็นเพราะ ความกังวลของชาวบ้านต่อปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นไม่ใช่เป็นความรู้ลึกลับอยู่นอกเหนือเหตุผล หากแต่อยู่บนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในเรื่องปัญหามลพิษจากโรงไฟฟ้าถ่านหิน โดยอาศัยระบบเหตุผลและข้อมูลทางวิชาการ และยังเป็นเพราะประเด็นปัญหาที่ชาวบ้านหยิบยกขึ้นมาเป็นเหตุผลในขบวนการคัดค้าน ไม่ใช่เป็นเฉพาะเรื่องผลกระทบต่อวิถีชีวิตของพวกเขาเท่านั้น หากแต่รวมถึงเรื่องความไม่ชอบธรรมทางกฎหมาย และเรื่องความผิดพลาดในการตัดสินใจนโยบาย เป็นต้น กล่าวคือ เหตุผลในการคัดค้านมีมากกว่า ความรู้สึกที่ว่า “ไม่ต้องการให้สร้างในถิ่นของตน” อย่างชัดเจน

ประเด็นปัญหาของโครงการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นเหตุผลในขบวนการคัดค้านซึ่งได้พิจารณาในบทนี้ มีลักษณะกว้างมาก⁸⁴ และไม่ว่าจะเป็นปัญหาความผิดพลาดของรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ปัญหาความไม่ชอบด้วยกฎหมายในกระบวนการดำเนิน โครงการหรือปัญหาความผิดพลาดในการตัดสินใจนโยบายพลังงานไฟฟ้า ปรากฏให้เห็นชัดเจนว่า ปัญหาเรื่องโครงการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกเป็นเรื่องของประชาชนทั้งประเทศ เนื่องจาก “...เรื่องของพิชผลการเกษตร เรื่องของการท่องเที่ยว และเรื่องของการอนุรักษ์แหล่งอาหารของประเทศไว้ ...หรือเรื่องความเสียหายที่จะเกิดจากสัญญาในการก่อสร้างโรงไฟฟ้า...” เรื่องทั้งหมดนี้ยังคงเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนทั้งประเทศอย่างที่ไม่สามารถนำชาวบ้านกรูดได้กล่าวไว้ (ข่าวสด วันที่ 17 เมษายน 2545)

เนื่องจากลักษณะประเด็นปัญหาของโครงการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นเหตุผลในการคัดค้านดังกล่าวนี้ ขบวนการคัดค้านในสาขาของชาวบ้านกรูดและบ่อนอก มีลักษณะมากกว่า การคัดค้านโรงไฟฟ้าแห่งใดแห่งหนึ่งที่มีผลกระทบต่อชุมชนใดชุมชนหนึ่ง หากแต่เป็น “...การร่วมกันต่อสู้ความไม่เป็นธรรมในสังคม...” (น.ส.สายฝน ชาวพวง วันที่ 18 เมษายน 2545) และ “...การต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ...” (นายกวางเล็ง ศรีช่วงประเสริฐ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2545)⁸⁵

¹ ดูรายละเอียดใน 2.3.2. กรอบการวิเคราะห์แบบกลุ่มที่มีความเป็นปึกแผ่น (solidarity group model)

² ส่วนนี้ ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลจาก “บรรยายสรุป เทศบาลตำบลบ้านกรูด ปี พ.ศ. 2544” (เทศบาลบ้านกรูด 2544) และ <http://www.thaitambon.com/tambon/ttambon.asp?ID=770404>

³ ข้อมูลของอบต.ตำบลธงชัยระบุว่า ร้อยละ 72.19 ของประชากรทั้งหมด

⁴ ข้อมูลของอบต.ตำบลธงชัยระบุว่า มีเพียงแค่ร้อยละ 5.83 ของประชากรทั้งหมด แต่ตัวเลขนี้อาจคำนวณเฉพาะคนที่มิเรื่อประมงซึ่งไม่สอดคล้องกับจำนวนประชากรที่ประกอบอาชีพทำประมงแท้จริง

⁵ ส่วนนี้ ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลจาก เอกสาร “ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล” (อบต.บ้านบ่อนอก 2544)

⁶ จากวิถีการดำรงชีวิตของชาวประมงบ่อนอก ทำให้ชาวประมงได้พบเห็นปลาวาฬขนาดใหญ่ปรากฏอยู่ในทะเลบ่อนอกมาเป็นเวลานานจนการมีชื่อหมู่บ้านคลองวาฬ ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านบ่อนอกออกไปทางใต้ 30 กิโลเมตร

⁷ จากสถิติการบันทึกการพบเจอปลาวาฬในรอบปี 2544 ประมาณ 6 เดือน ตั้งแต่กรกฎาคมเป็นพฤศจิกายน พบเห็นปลาวาฬกำลังกินอาหารถึง 5 เดือน พบบ่อยที่สุดในเดือนกันยายน 2544 คือ 20 วัน (น.ส. สุรรัตน์ แต่ชุตระกูล วันที่ 8 พฤศจิกายน 2544)

⁸ โรงไฟฟ้าถ่านหินแม่เมาะ มีกำลังผลิต 2,625 เมกะวัตต์ ตั้งอยู่ในจังหวัดลำปาง เป็นโรงผลิตกระแสไฟฟ้าขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ในปัจจุบันใช้เชื้อเพลิงจากแหล่งลิกไนต์ ในทุกปีจะมีการเผาผลาญถ่านหินลิกไนต์เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า และปล่อยก๊าซพิษที่สำคัญคือ ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ประมาณ 1.6 ล้านตันต่อปี ซึ่งได้แปรสภาพเมื่อน้ำลำธารจนกลายเป็นสีน้ำตาล ไหม้หน้าข้าวและสร้างปัญหาสุขภาพอย่างรุนแรงต่อชาวบ้านที่อาศัยในพื้นที่ ในวันที่ 3 ตุลาคม 2535 กฟผ. ทำการเดินเครื่องโรงไฟฟ้าที่แม่เมาะจำนวน 11 หน่วย (หน่วยที่ 12 และหน่วย 13 เริ่มเดินเครื่องในปี 2539) และหลังจากนั้นไม่กี่วันชาวบ้านกว่า 1,000 คนที่อาศัยบริเวณใกล้เคียง โรงไฟฟ้าในรัศมี 7 กิโลเมตรได้พากันล้มป่วยลงด้วยอาการหายใจติดขัด คลื่นไส้ อาเจียน เวียนศีรษะ และตาและโพรงจมูกพองใหญ่ อันเนื่องมาจากการสูดก๊าซพิษซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ในช่วงเวลาเพียง 2 เดือน ห้าสิบเปอร์เซ็นต์ของพื้นที่นาข้าวใกล้กับโรงไฟฟ้าก็ได้รับความเสียหายจากฝนกรด และชาวบ้านอย่างน้อย 42,000 คนต้องทนทุกข์ทรมานจากโรคที่เกี่ยวข้องกับระบบหายใจ ปัจจุบันนี้ รัฐบาลยอมรับรับผิดชอบค่าชดเชยให้แก่ชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อน ; ดู กลุ่มพัฒนาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. “บทเรียนจากโรงไฟฟ้าเขย-ลิกไนต์”.

⁹ นอกจากสื่อที่บ่อนอก มีชาวบ้านคนหนึ่งไปทำงานที่แม่เมาะ แล้วกลับมาเนื่องจากไม่สบาย มาเล่าให้คนที่ฟังถึงพิษภัยของโรงไฟฟ้าถ่านหินเป็นข้อมูลแรกที่ชาวบ้านได้รับรู้ (นายวิโรจน์ พงษ์น้อย วันที่ 8 พฤศจิกายน 2544)

¹⁰ นายสันติชัย จิระพันธ์กุล ผู้จัดการทั่วไปฝ่ายพื้นที่ นายวรสรรค จักรพาน หัวหน้าแผนกสิทธิสำรวจและทำเหมือง

¹¹ จำนวนประชาชนที่เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงวันนั้น ชาวบ้านบางคนให้สัมภาษณ์ว่า มีประมาณ 5,000 คน บางคนก็บอกว่า 3,000 คน

¹² เนื่องจากเห็นพลังชาวบ้านที่คัดค้าน นายสันติชัย จิระพันธ์กุลก็ยอมกล่าวว่า บริษัทยังมีได้สร้าง เพียงแต่ถือธรรมเนียมไทยว่าจะมาอยู่บ้านใครก็บอกให้เจ้าของบ้านรู้ก่อน หากเจ้าของบ้านไม่ให้อยู่ก็คงไม่อยู่

¹³ ชื่อของกลุ่มในช่วงนี้มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยๆ ในหนังสือต่อประธานอบต. (วันที่ 13 ตุลาคม 2540) และหนังสือต่อสพท. (วันที่ 15 ตุลาคม 2540) อ้างชื่อว่า กลุ่มผู้คัดค้าน ต่อมา ในหนังสือบอก. สะเก็ดข่าว ช่อง 7 (วันที่ 17 ตุลาคม 2540) อ้างชื่อว่า กลุ่มผู้คัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหิน และอ้างชื่อ กลุ่มชาวบ้านผู้ร้องเรียน ในหนังสือต่ออธิบดีกรมเจ้าท่า (วันที่ 3 พฤศจิกายน 2540) นอกจากเหล่านี้ ในช่วงนี้ ยังมีกรอ้างชื่อ กลุ่มชาวบ้านต่อต้านโรงไฟฟ้าถ่านหินมลพิษ กลุ่มประชาชนผู้ต่อต้านโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าพลังงานถ่านหิน และกลุ่มประชาชนผู้ต่อต้านโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าด้วย

¹⁴ นายสุรชัย ชันดีอยู่ นายรังสรรค์ ชันดีอยู่ นายชนิ บุตรลบ และนายจิราวุฒิ แจ้วสกุล

¹⁵ บริษัทยูนิย่นฯ กับอบต.บ้านบ่อนอก อ้างทองจัดทำสัมมนา เรื่องโครงการพัฒนาพลังงานไฟฟ้าเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ที่ตำบล อ้างทอง อ้างอบต.บ้านบ่อนอกวันที่ 17 กรกฎาคม 2540 โดยกำนันตำบลธงชัย นายสุวัฒน์ กาญจนรัตน์มีส่วนร่วม

¹⁶ นายประสงค์ พิพิธกิจจา

¹⁷ ดู บทที่ 9

¹⁸ ในช่วงปี 2533-2537 บริษัท กัลทีฯ ซื้อที่ดินจากการรวบรวมของนายเจือ หินแก้ว กำนันตำบลบ่อนอก ในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2539 - 2540 บริษัท กัลทีฯ ได้เปลี่ยนไปซื้อที่ดินจากการรวบรวมของนายพีระพล ประจวบเหมาะ กำนันตำบลหาดขาม อำเภออุบะรุกรี อุตสาหกรรมอำเภอบางละมุง ส.ส.จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้วยเหตุผลที่กลุ่มนายหน้าขูดนายเจือ หินแก้ว ขายที่ดินในราคาแพงเกินไป และนายเจือ หินแก้วไม่สามารถควบคุมชาวบ้านไม่ให้ออกมาคัดค้านได้ ในช่วงดังกล่าว มีการซื้อที่ดินประมาณ 500 ไร่ ที่บริเวณนาทุ่งกลาค่า ดิดคลองชายฝั่งด้านเหนือ ของนายทุนจากสามร้อยยอด 200 ไร่ และที่ดินบริเวณบ้านอุบะรุกรีประมาณ 300 ไร่ โดยมีนายพีระพล ประจวบเหมาะ และนายไพฑูรย์ เกิดพุ่ม เป็นนายหน้า (นายเจริญ วัคคัษร วันที่ 14 เมษายน 2544) จึงทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างนายพีระพล ประจวบเหมาะ กำนันตำบลหาดขาม กับนายเจือ หินแก้ว ในวันที่ 15 และ 17 มิถุนายน 2540 นายสนุ หินแก้ว ถูกขายกำนันเจือ หินแก้วจึงได้ออกมาเป็นแกนนำคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอก โดยประกาศชัดเจนว่า จะคัดค้านในนาม อบต.บ่อนอกซึ่งในขณะนั้น นายเจือ หินแก้วเป็นประธานกรรมการบริหารอบต.บ่อนอก โดยผู้ใหญ่บ้านทุกคนจะออกมาร่วมคัดค้านด้วย ทำให้ชาวบ้านออกดีใจเป็นอย่างมาก เพราะคิดว่า “โจรกลับใจ” [นายอนันต์ พงษ์พัฒนสกุล วันที่ 21 ธันวาคม 2544] การที่นายสนุ หินแก้วออกมาคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกนั้น เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการสร้างอำนาจต่อรองเพื่อทำให้บริษัท กัลทีฯ หันกลับมาปรึกษาผลประโยชน์ของกลุ่มนายเจือ หินแก้ว เหมือนเดิม กล่าวคือ การคัดค้านเป็นเครื่องมือในการช่วงชิงผลประโยชน์ของกลุ่มนายพีระพล ประจวบเหมาะ เนื่องจากเกรงว่า การคัดค้านของชาวบ้านจะรุนแรงขึ้น บริษัท กัลทีฯ จึงพยายามแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างนายเจือ หินแก้ว กับนายพีระพล ประจวบเหมาะ ในวันที่ 25 กรกฎาคม 2540 นายสนุ หินแก้ว และคณะผู้ใหญ่ กำนัน นักชุมชนใหญ่ ที่หน้าศาลากลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวบรวมที่หน้า อบต.บ่อนอก มีการไต่ถามประวัติโครงการและปัญหาผลกระทบประมาณ 1 ชั่วโมง ในการชุมนุมครั้งนั้น นายพีระพล ประจวบเหมาะ ได้เดินทางมายังที่ชุมนุม เข้าเจรจากับนายเจือ หินแก้วและนายสนุ หินแก้ว ในห้องประธานบริหารอบต.บ่อนอก ทั้งสองจึงออกมาบอกกับชาวบ้านว่า “...จะยกเลิกการชุมนุม เพราะมีมือปืนจะเข้ามายิงแกนนำ...” [นายอนันต์ พงษ์พัฒนสกุล วันที่ 21 ธันวาคม 2544] ที่จริงแล้ว ชาวบ้านที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ไม่แน่ใจว่า นายเจือ หินแก้วกับนายพีระพล ประจวบเหมาะ หรือกันอะไร ในห้องประธานบริหารอบต.บ่อนอก แต่ทว่า สิ่งที่ได้เห็นชัดเจนก็คือ ความขัดแย้งระหว่างสองคนนั้นยุติลงไปตั้งแต่วันนั้น (นายเจริญ วัคคัษร วันที่ 24 พฤศจิกายน 2544) นายอนันต์ พงษ์พัฒนสกุลวันที่ 21 ธันวาคม 2544 ได้กล่าวว่า “...นับตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา กำนันเจือฯ ผู้ใหญ่บ้าน และนายพีระพล ก็รักกันมาก เข้าออกบ้านกันได้อย่างอิสระเหมือนเดิม จัดทอดกรุ่น คำป่าวร่วมกันบ่อย ๆ รวมทั้ง กำนันเจือฯ ยังเป็นผู้จัดหาคนไปดูงานโรงไฟฟ้าแม่เกาะและทัวร์ภาคเหนือหลายครั้ง โดยบริษัท เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายและจัดโปรแกรมให้ทั้งหมด...”

¹⁹ นายเจือ หินแก้ว กำนันตำบลบ่อนอกขณะนั้น ให้ทนายนุ หินแก้ว กับ นายมาโนช หินแก้ว ส.ส.ประจวบคีรีขันธ์ เขตอำเภอเมืองฯ ชำนาญชาวบ้านให้เคลื่อนไหว

²⁰ นับแต่การเคลื่อนไหวขูดนายสนุ หินแก้ว และนายมาโนช หินแก้ว ดังกล่าวนั้นเริ่มขึ้น ชาวบ้านได้ทราบเป็นลำดับว่า การเคลื่อนไหวขูดนี้เกิดขึ้นจากการขัดผลประโยชน์การค้าที่ดินระหว่างกลุ่มนายเจือ หินแก้ว กับกลุ่มนายพีระพล ประจวบเหมาะ และไม่เชื่อว่าจะคัดค้านด้วยความคิดเรื่องสิ่งแวดล้อมจริง แต่ชาวบ้านออกมาคัดค้านด้วยกับแกนนำขูดนี้ เพราะ ไม่มีทางเลือก ไม่มีผู้นำการคัดค้านทั้ง ๆ ที่หัวใจอยากเคลื่อนไหวคัดค้านเพราะกลัวผลกระทบกับตนเอง คัดค้านด้วยความบริสุทธิ์ใจ (นายอนันต์ พงษ์พัฒนสกุลวันที่ 21 ธันวาคม 2544)

²¹ ในวันนั้น ชาวบ้านมาชุมนุมกันโดยผู้นำคนใหม่ ได้แก่ นางเอี่ยม แควงโชติ นายประเทือง สุขสม และนายสุจิน ช่อระหงษ์ เป็นแกนนำ

²² นายจิราวุฒิ แก้วสกุล นายศัญชัย รุ่งโรจน์วิริยจิต และนายชำนาญ วงศ์จิรรัตน์

²³ นายสมคิด สนธิ ที่ปรึกษากลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด และนางจินตนา แก้วขาว ประธานกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด ฯลฯ

²⁴ ตั้งแต่ช่วงนั้น กลุ่มผู้คัดค้านโรงไฟฟ้าหินกรูดตั้งชื่อกลุ่มตัวเองว่า กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากนั้นมีการเปลี่ยนแปลงนิดหนึ่ง คือ เปลี่ยนเป็นชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบ้านกรูด และในที่สุดก็เปลี่ยนเป็นกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติบ้านกรูดก่อนการปิดถนนปลายปี 2541

²⁵ ลักษณะเป็นวงรีขนานกับชายฝั่งยาว 500 เมตร และกว้างประมาณ 300 เมตร

²⁶ ภายหลังจากพบปะครั้ง นายสุวิทย์ คุณกิตติ รว.ว. แถลงว่า ได้สั่งให้สผ.สอบสวนกรณีรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด หากพบว่าบกพร่องจริง ให้ยึดใบอนุญาตบริษัทสร้างสรรคทันที แม้ว่าทางสผ.อ้างว่าจะดูที่เจตนาก่อนว่า บริษัทมีเจตนาไม่สำรวจจะสร้างหรือไม่ แต่นายสุวิทย์ยืนยันว่า ถ้าฟังการไม่ตรวจสอบ ก็ถือว่าประมาทเลินเล่อและมีเจตนาที่จะไม่สำรวจจะสร้าง หากสผ.ยังขอดูเจตนาอยู่ ก็เท่ากับสผ.มีส่วนเกี่ยวข้องและต้องรับผิดชอบด้วย (ข่าวสด วันที่ 13 พ.ค. 2542)

²⁷ อีกอย่างหนึ่งทำให้ชาวบ้านไม่เชื่อถือรายงาน ก็คือ นักวิชาการที่ทำรายงานเดิมซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “รายงานปลอม” หรือ “อีไอเอปลอม” ยังรับจ้างทำรายงานฉบับเพิ่มเติม ในเอกสารของกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระบุว่า “รายงานนักวิชาการที่มารับจ้างทำรายงานให้กับโรงไฟฟ้าหินกรูด ก็เป็นนักวิชาการ เจ้าเก่า ที่เคยมีชื่อติดอยู่ใน รายงานปลอม ของบริษัทสร้างสรรคฯ เพียงแต่อาศัยชื่อไหวของกฎหมายและความไวในการ เปลี่ยนสี ซึ่งถือเป็นความสามารถเฉพาะตัว โดดหนีออกจากบริษัทสร้างสรรคฯ ได้อย่างหวุดหวิด และโดดเข้าเกาะบริษัทเทสโก้ จำกัด ได้อย่างทันทั่วทั้งที ไม่ว่าจะเป็นคร.เป็ยมศักดิ์ เมนะเศวต หรือดร.ธรรมศักดิ์ ยิมิน ซึ่งในสายตาและความเข้าใจของชาวบ้านแล้วพบว่า บุคคลเหล่านี้ไร้คุณค่าและสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องถูกตั้งคำถามถึง จรรยาบรรณของนักวิชาการ”

²⁸ นอกจากสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์และไนโตรเจน โรงไฟฟ้าถ่านหินจะปล่อยสารละลายกว่านั้น ในหนังสือ “สิ่งแวดล้อมปนเปื้อนจากโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนขนาดใหญ่ : การต่อสู้ 10 ปีตามข้อตกลงเพื่อเลิกใช้โรงไฟฟ้าฮิโรชิมายักษ์” โดยคณะกรรมการประสานงานการเลิกใช้โรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนฮิโรชิมายักษ์ (1986: 120) กล่าวว่า “...ถ่านหินของออสเตรเลียจะมียูเรเนียมเฉลี่ย 2 ppm. และมีทอเรียมเฉลี่ย 2.7 ppm. ซึ่งส่วนหนึ่งจะกระจายในอากาศไปเนื่องจากการเผาไหม้...เรดอน 222 นั้นไม่สามารถกำจัดฝุ่นละอองได้ ดังนั้นจึงปลดปล่อยออกแทบทั้งหมด...โรง

ไฟฟ้าพลังงานถ่านหินนั้นคิดว่าจะปลดปล่อยสารกัมมันตภาพรังสีออกมาเท่ากับโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ แม้นิยามใช้งานตามปกติ” โรงไฟฟ้าหินกุงจะใช้ถ่านหินจากออสเตรเลียถึง 80% ขึ้นไป จึงคาดว่าคงจะปลดปล่อยยูเรเนียมหรือทอเรียมออกมาปีละหลายตัน

²⁹ มีเนื้อที่ 100,625 ไร่ พื้นที่ส่วนหนึ่งอยู่ในอำเภอบางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ เป็นอุทยานที่ปกคลุมด้วยป่าเบญจพรรณ ป่าดงดิบ ป่าดงดิบชื้น และป่าดงดิบเขา มีทรัพยากรสัตว์ป่าที่สำคัญ ได้แก่ เลียงผา สมเสร็จ ก่างดำ นกหลายชนิด และสัตว์อื่น ๆ

³⁰ ส่วนท่าทะเลนั้นมีหลักฐานจากรูปถ่ายโดยชาวบ้านกรูดจับได้ที่ชายฝั่ง จัดเป็นสัตว์ที่มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์

³¹ จากระยะเวลาสำรวจ 10 ปี พบปลา 550 ชนิด โดยมีพื้นที่ใหญ่กว่าบ้านกรูดหลายเท่า (กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด n.d. : 3)

³² นายงพล แซ่ฉั่ว กล่าวว่า การทำประมงเป็นอาชีพที่ยั่งยืนและมั่นคง ไม่จำกัดอายุและความรู้ สามารถหาเงินได้ตั้งแต่อายุ 12-70 ปี และขณะนี้มีชาวบ้านกรูดประมาณ 200-300 หลังคาเรือนทำอาชีพประมง(ข้าวสด วันที่ 9 พฤศจิกายน 2544)

³³ ตัวอย่างเช่น พ่อค้าปลาจากทุ่งน้อยกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จ.ประจวบฯ ได้มารับซื้อสัตว์น้ำที่บ้านกรูดเนื่องจากเรือหาปลาแถบนั้นที่อยู่ในช่วงของเขาระยะประมาณ 10 ลำ เจ้าแก่ปลาผู้นี้มีเงินหมุนเวียนในการซื้อขายสัตว์น้ำวันละเกือบ 1 ล้านบาท ได้มาจับปลาในทะเลบ้านกรูดเป็นประจำทุกปี ซึ่งไม่ปรากฏข้อมูลของผู้ได้รับผลกระทบกลุ่มนี้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด

³⁴ การทำประมงที่บ้านกรูดมีผู้ตลอดปียกเว้นในช่วงมรสุม (เดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม) ซึ่งเป็นช่วงหุดหุดช่อหรือ ชาวประมงร้อยละ 70 เป็นชาวประมงทะเลพื้นบ้านหรือประมงขนาดเล็ก (ทำการประมงแถบชายฝั่งระหว่าง 3-10 กม.)

³⁵ เช่น รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการโรงไฟฟ้าหินกุงประเมินผลกระทบที่ตามมา โดยประเมินความสูญเสียกึ่งแก่ราคาโลกกรัมละ 11.40 บาท เป็นตัวเลขในปี 2525-2528 และประเมินราคาปลาแก่โลกกรัมละ 8.10 บาท โดยใช้ตัวเลขในปี 2525-2528 เช่นเดียวกับ ดร. ชาลิต วิทยานนท์ มีความเห็นว่า “ไม่ทราบเหมือนกันว่าทำไมไปเอาตัวเลขในปีนั้นมาประเมิน”(ข้าวสด วันที่ 22 พ.ย. 2544)

³⁶ ราคาจะบิอย่างคิของบ้านกรูด กิโลกรัมละ 60-70 บาท ผลผลิตปีละอย่างต่ำ 100 ตัน

³⁷ บ้านกรูดมีบ้านพักริสอร์ท 13 แห่ง คือ ริวาริรริสอร์ท หาดแก้วมิริรริสอร์ท ทวีริรริสอร์ท เมวิมิริรริสอร์ท เกษมสุริรริสอร์ท รุ่งสมุทร บ้านริมหาด เรือจันทร์ซีวีว สวนบ้านกรูด หาดสวนน้ำใส บ้านกลางอ่าวมิริรริสอร์ท ชารวรา สยามการ์เด็นท์ นอกจากนี้ยังมีร้านอาหารที่ขึ้นชื่อ อาหารทะเลสด รสชาติดี ราคาประหยัดคือ ร้านหมูโภชนา บ้านเขียว ประมงซีฟู้ด รุ่งสมุทร และร้านอาหารตามบ้านพักริสอร์ท

³⁸ ในระหว่างการทำก่อสร้างจะต้องมีการขุดลอกดินตะกอนเพื่อการก่อสร้างในทะเล จะต้องทำการขุดลอกเพื่อก่อสร้างสะพานและท่าเทียบเรือที่ยาวจากชายฝั่งประมาณ 3.5 กิโลเมตร ขุดลอกร่องน้ำเพื่อให้เรือขนาดใหญ่สามารถเข้ามาเทียบท่าได้ โดยจะต้องขุดลอกท้องทะเลออกจากท่าเทียบเรือออกไปอีกประมาณ 4 กิโลเมตร มีขนาดกว้างประมาณ 130 เมตร และลึกประมาณ 10 - 14 เมตร และขุดลอกเพื่อทำพื้นที่กัลลัมเรือ โดยพื้นที่ดังกล่าวนี้จะมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 500 เมตร

³⁹ ในระหว่างการก่อสร้างมีการตอกเสาตะพานท่าเทียบเรือก่อให้เกิดการฟุ้งกระจายของตะกอนในทะเล การขุดลอกเพื่อวางท่อรับน้ำปริมาณตะกอน 42,000 ลูกบาศก์เมตร และท่อน้ำทิ้งปริมาณตะกอนกว่า 8,000 ลูกบาศก์เมตร โดยตะกอนจะถูกนำไปทิ้งทุก ๆ 8 วัน

⁴⁰ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการโรงไฟฟ้าหินกุงได้กล่าวว่าได้พบว่ามิมีแนวปะการังที่ชายฝั่งที่จะก่อสร้างโรงไฟฟ้า จึงจะทิ้งหินทรายที่มาจากงานก่อสร้างลงในเขตน้ำลึก 8-10 เมตร ซึ่งอยู่ห่างจากชายฝั่งถึง 3 กม. คงอยากจะทำว่า แนวปะการังมิได้รับผลกระทบ อย่างไรก็ตามจากผลการสำรวจของ ดร. ธงณ์ ชำรงก้นาวาสวัสดิ์ สถานที่ที่จะทิ้งหินทรายแห่งใหม่ก็มีแนวปะการังที่มองเห็นได้ง่ายจากทะเล ดร. ธงณ์ ชำรงก้นาวาสวัสดิ์ กล่าวหลังจากการสำรวจทรัพยากรทะเลบริเวณหน้าโครงการว่า “จากการศึกษาพบปะการังที่มีชีวิตมีมากกว่าร้อยละ 68 ส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดเป็นปะการังก้อนมีศักยภาพมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการประมงการท่องเที่ยว” และกล่าวอีกว่า “แนวปะการังที่บ้านกรูดลึกแค่ 1 เมตร มิเข้าใจว่าทำไมผู้สำรวจมิเฝ้าระวังมิเห็น”(ข้าวสด วันที่ 22 พ.ย. 2544)

⁴¹ เมื่ออุณหภูมิของน้ำสูงขึ้น จะส่งผลให้สัตว์น้ำบางชนิดตายได้ทันที จากการศึกษาลาทะเล 24 ชนิด พบว่าอุณหภูมิที่ลายชีวิตของปลาทะเลจะอยู่ในช่วง 34-37.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิที่ต่ำกว่านี้จะทำให้ปลาบางชนิดมิสามารถอยู่อาศัยในบริเวณนั้นได้ และอาจต้องอพยพไปอยู่อาศัยในบริเวณอื่น ดังกรณีของโรงไฟฟ้าขนอม ที่บริเวณหน้าโรงไฟฟ้าปรากฏว่ามิพบสิ่งมีชีวิตที่เคยอาศัยอยู่ในบริเวณนั้น โดยเฉพาะเคย อุณหภูมิของน้ำจะมีลักษณะกึ่งที่ตลอดทั้งปี จะทำให้ปลาบางชนิดซึ่งชอบวางไข่ในฤดูหนาวอาจไม่วางไข่เลยก็ได้ และปลาบางชนิดที่ชอบวางไข่ในฤดูร้อนอาจวางไข่ตลอดทั้งปี ซึ่งจะมีผลให้อัตราการรอดตายของปลาตกต่ำลง เมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น จะทำให้ออกซิเจนในน้ำลดลง ความเค็มของน้ำสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำบางชนิดที่มิทนทานต่อการลดลงของออกซิเจนและความเค็มของน้ำที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้อุณหภูมิที่สูงขึ้นจะทำให้ความเป็นพิษของสารมีพิษบางชนิดเพิ่มมากขึ้น เช่น ความเป็นพิษของสารปรอทจะเพิ่มสูงขึ้นเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น

⁴² การปล่อยมลพิษที่เป็นสารกัมมันตภาพรังสีตลอด 24 ชั่วโมง สารกัมมันตภาพรังสีอื่นหลายชนิดจะทำให้เกิดผลเสียต่อพระมหาเจดีย์ 9 ยอดแน่นอน

⁴³ ถ่านหินที่มีกำมะถัน 0.3% โดยอ้างว่า ใช้ถ่านหินสะอาด โรงไฟฟ้าบ่อนอกจึงมิยอมติดตั้งเครื่องกำจัดก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ก็เหมือนกับมิระบบป้องกันการปล่อยมลพิษสมบูรณ์แบบ

⁴⁴ ก๊าซที่ถูกระบายออกจากโรงไฟฟ้า จะถูกปล่อยไปยังบรรยากาศรอบๆ โดยผ่านปล่อง แต่ละปล่องจะมีการหุ้มด้วยคอนกรีตซึ่งจะรวมกันระหว่างหน่วยการผลิต 2 หน่วย มีผนังสูง 2 ชั้น (หน่วยละหนึ่งปล่อง) แต่ละปล่องประกอบด้วยช่องเก็บตัวอย่างก๊าซและ ไฟสัญญาณเตือนทางทะเล ความสูงของปล่องเท่ากับ 15 เมตร

⁴⁵ อำเภออุบลบุรีมีประชากร 54,547 คน และอำเภอเมืองมีประชากร 44,998 คน

⁴⁶ อาจารย์สันตนิย์ ชูแวง คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้กล่าวว่า “จุดที่ไวต่อการได้รับผลกระทบ ได้แก่ บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ซึ่งประกอบด้วยบริเวณที่ชุ่มน้ำ (Wetlands) และภูเขาหินปูน ซึ่งอยู่ห่างจากโครงการประมาณ 22 กิโลเมตร ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ... บริเวณอื่นที่มีค่าความเข้มข้นของก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์สูงสุด ได้แก่ ห้วยขามะเฒ่า ซึ่งอยู่ห่างจากโครงการ 7 กิโลเมตร ไปในทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ และบางส่วนของเขาสามร้อยยอด ซึ่งมีค่าความเข้มข้นของซัลเฟอร์ไดออกไซด์มากกว่า 500 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร” (กลุ่มศึกษาผลกระทบทางเลือกเพื่ออนาคต n.d.: 4)

⁴⁷ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมระบุว่า ตำรวจพบนกเพียงแค่ 15 ชนิด

⁴⁸ นอกจากปัญหาการปล่อยสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ เมื่อเดือนเมษายน 2545 ชาวบ้านยังได้ศึกษาข้อมูลจากโรงไฟฟ้าที่รัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา และเห็นว่า รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าบ่อนอกนั้น มาตรฐานอากาศในเรื่องคาร์บอนไดออกไซด์เกิน 18 เท่า (420 ล้านตัน) ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าในแคลิฟอร์เนีย

⁴⁹ ในช่วงดำเนินการ จะใช้น้ำทะเลจากอ่าวไทย ประมาณ 793,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน

⁵⁰ ไม่มีการวิจัยว่า ได้มีการทำลายชีวิตแพลงก์ตอน ไข่ และลูกสัตว์ไปจำนวนเท่าใด และจะมีมาตรการป้องกัน และลดผลกระทบ และมาตรการลดเขยและคิดค่าธรรมเนียมอย่างไร

⁵¹ มีการปล่อยน้ำหล่อเย็นที่มีอุณหภูมิสูงสุดถึง 35 องศาเซลเซียส ในจำนวน 492,500 ลิตรต่อนาที หรือ 130,100 แกลลอนต่อนาที น้ำอุณหภูมิสูงจะถูกปล่อยผ่านท่อซึ่งยาวห่างจากฝั่งออกไป 400 เมตร

⁵² เพื่อป้องกันการเน่าเสียของน้ำในระบบน้ำหมุนเวียน ระบบเติมสารเคมีลงในน้ำหมุนเวียนจะเติมสารละลายคลอรีนที่ทำจาก โซเดียมไฮโปคลอไรด์ และเครื่องที่ใช้เติมสารคลอรีนนั้น ได้รับการออกแบบให้เติมสารคลอรีนอย่างต่อเนื่องให้กับน้ำในระบบหมุนเวียนในของน้ำเข้าด้วยอัตรา 1.5 มิลลิกรัมต่อลิตร ที่อัตราการไหลสูงสุดของน้ำวน

⁵³ ทว่าในปี 2537 คณะกรรมการการกฤษฎีกาได้วินิจฉัยว่าโครงการ โรงไฟฟ้าถ่านหินเอ็กซอนฮินกรูดและบ่อนอก จะเป็นเรื่องของเอกชนโดยลำพัง โดยยึดถือผลกำไรและขาดทุนว่า เป็นของเอกชน โดยแท้ เนื่องจากการให้ข้อมูลของ กฟผ. ต่อคณะกรรมการการกฤษฎีกา ไม่ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ พรบ.ว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535(นายอนันต์ พงษ์สัมพันธ์กุล วันที่ 2 มกราคม 2545)

⁵⁴ มาตรา 6 ประกอบ มาตรา 7 และ 8

⁵⁵ มาตรา 9

⁵⁶ มาตรา 12

⁵⁷ มาตรา 13 และ 14

⁵⁸ มาตรา 22 และ 23

⁵⁹ มีการทำบันทึกในวันที่ 25 พ.ย.2541 ซึ่งลงนามโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าท่าภูมิภาค และ เจ้าหน้าที่ที่ดินที่ไม่มีหลักหมุด และ ไม่มีที่สาธารณะอยู่บริเวณแนวเขตด้านชายทะเลที่มีการขออนุญาตใช้ตามมาตรา 9 (เอกสารประกอบการชี้แจงข้อเท็จจริง โรงไฟฟ้าหินกรูด วันที่ 8 พฤศจิกายน 2544)

⁶⁰ เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2542 มีการทำรายงานผลการดำเนินงานเรื่องที่ดินเสนอแก่ผู้บริหารระดับสูง ของบริษัทว่า จากการแก้ไขปัญหาที่ดินเพื่อไฟฟ้ได้เนื้อที่ตามความต้องการสร้างโรงงานไฟฟ้าของบริษัทสำนักนิติกรได้ดำเนินการรวมโฉนดแล้ว ได้ที่ดินชายฝั่งทะเลเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวน 4 ไร่ 1 งาน 63.7 ตารางวา (นางจินตนา แก้วขาว วันที่ 7 พฤศจิกายน 2544)

⁶¹ นายปรีชา รอดพัน

⁶² มาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2535 หมวด 3 ข้อ 2.1(2) กำหนดว่า “ที่ดินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกัน หากการอนุญาตไม่ขัดต่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของราษฎรและสภาพสาธารณะรวมทั้งผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษากฎหมายไม่ขัดข้อง พนักงานเจ้าหน้าที่จะอนุญาตได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากกระทรวงมหาดไทยแล้ว”

⁶³ ประเด็นนี้ได้ถูกบริษัทยูนิย่นฯ โต้แย้ง เนื่องจากว่า ถึงแม้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2535 จะห้ามคนต่างด้าวครอบครองที่ดินในประเทศ แต่บริษัทต่างด้าวสามารถขอเช่าได้ถึง 30 ปี (นายอาชิตะ โคอิชิ วันที่ 25 กรกฎาคม 2544)

⁶⁴ นายประดับ หงษ์ศรี

⁶⁵ ระบุไว้ว่า “...จำนวนเนื้อที่ที่ขออนุญาตในจังหวัดหนึ่งๆ โดยผู้ขอก็แจ้งที่กรมเมื่อรวมเนื้อที่ทั้งหมดรายหนึ่งๆ ต้องไม่เกิน 10 ไร่...”

⁶⁶ เส้นทางที่ผ่ากลางของที่ดินบริษัทฯ มีความยาวถึง 1,073 เมตร หรือมากกว่า 1 กิโลเมตร

⁶⁷ เมื่อเดือนมิถุนายน 2542 บริษัทยูนิย่นฯ ยื่นขออนุญาตใช้ทางและห้วยสาธารณะเพื่อก่อสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูด และเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนแยกบางสะพานทำการรังวัดตรวจสอบที่ดินตามคำร้องดังกล่าว ปรากฏว่า มีฝั่งที่ทางสาธารณะเหลือเพียง 5-1-76 ไร่ พื้นที่ลำห้วยสาธารณะ 2 ช่วง 2-1-26 ไร่ และ 2-0-95 ไร่รวมลำค้ำบรวมเป็นพื้นที่ทางและลำห้วยสาธารณะที่บริษัทยูนิย่นฯ ขออนุญาตใช้รวมเพียง 9-3-97 ไร่

⁶⁸ คูในเชิงอรศ 39

⁶⁹ คูในเชิงอรศ 38

⁷⁰ คูในเชิงอรศ 37

ชุมชน และทำลายผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนทั้งประเทศ ทำให้ชาวบ้านสามารถสร้างความมั่นใจกับตัวเองได้ นายเจิมศักดิ์ ปิ่นทองมองกระบวนการเรียนรู้และค้นพบของชาวบ้านในทางลบมากเกินไป

⁸⁵ นายสนธิยา ช่วยแถมกล่าวว่า "...การต่อสู้ของพวกเราเหมือนกับการต่อสู้ของชาวบงระจัน เพราะพวกเขาเสียสละเพื่อชาติ พวกเราก็เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศไทย..." (วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2545)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย